

informatief

89

juni 2018

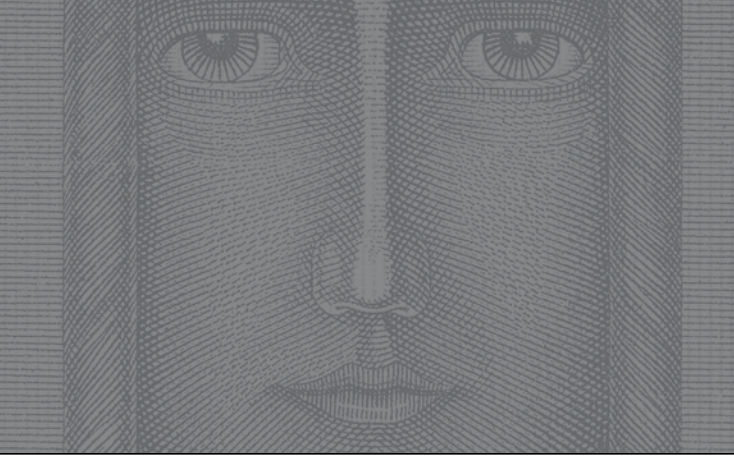
Informatief is een uitgave van de Vereniging van Hogere ambtenaren bij het Ministerie van Financiën

A photograph showing two men in suits shaking hands. The man on the left is wearing a blue suit and glasses, while the man on the right is wearing a dark suit and holding a gavel. They are standing in front of a backdrop with a large letter 'M'.

Verlag Jaarvergadering en Symposium VHMF 2018

Jaarrede door de nieuwe
voorzitter van de VHMF,
Jurjen Glazenburg

Vanuit het bestuur

Inhoud

- 03 Vanuit het bestuur
- 05 Verslag Algemene ledenvergadering VHMf 2018
- 10 Jaarrede Vereniging van Hogere ambtenaren bij het Ministerie van Financiën
- 14 Symposium VHMf; De Januskop van Belastingen, het dilemma in... (h)eerlijke belastingheffing!?

De foto's van de jaarvergadering en het symposium zijn gemaakt door Cuno Wegman. Het bestuur van de VHMf is hem hiervoor zeer erkentelijk.

Sluitingsdatum volgende Informatief: 30 september 2018

We houden het kort deze keer. Een goede jaarvergadering, een succesvol symposium, wat wil je nog meer. De vereniging is de symposiumcommissie veel dank verschuldigd voor de organisatie van het symposium! Het liep voortreffelijk en was ook nog eens buitengewoon interessant. Een goed voorbeeld van de verbinding die de VHMf wil bieden.

Ik nodig u van harte uit om het verslag van deze bijeenkomsten, verderop in de Informatief, nog eens rustig na te lezen. Het verslag van de jaarvergadering is overigens gemaakt door onze onvermoeibare secretaris Paul Soomers, de man die u zelfs vanaf Spaanse campings van e-mailnieuwsbrieven voorziet. Chapeau, Paul!

In deze Informatief ook de jaarrede, met daarin onder andere de oproep aan u, als lid van de vereniging, om nieuwe collega's aan te spreken en te overtuigen om het lidmaatschap van de VHMf uit te proberen: het eerste half jaar lidmaatschap is immers, zonder verplichtingen, gratis. Wilt u daarnaast een bijdrage leveren aan een publicatie van de VHMf voor een beter uitvoerbaar en misschien arbeidsmarktneutraler belastingstelsel, dan kunt u zich melden bij onze secretaris.

Dan onze dienst. Waar onze Staatssecretaris nog dacht dat we wel van een halfjaarsrapportage naar een jaarrapportage zouden kunnen, gaan er in het parlement stemmen op om de Dienst tot "groot project" te verklaren. Dat geeft misschien wel het belang aan dat het parlement hecht aan een goed functionerende Belastingdienst en zou daarom kunnen voelen als een compliment, maar het leidt wel tot een stroom aan rapportages waarmee mensen bezig zijn die zich juist ook op die verbeteringen hadden kunnen richten! Het gevaar is bovendien dat het parlement, als een soort extra managementlaag, gaat "meesturen" bij de Belastingdienst. Juist in deze tijd is de Belastingdienst echter meer gebaat bij rust, zodat de problemen kunnen worden aangepakt. Het parlement kan zich dan bezighouden met de vereenvoudiging van fiscale wetgeving, wat ook het proces van de Dienst makkelijker maakt.

Ondertussen slaagt de Dienst er niet in de maatregelen uit te voeren die nodig zijn om het werk op te vangen van col-

lega's die vertrekken. Het budget voor de Investeringsagenda wordt nog niet uitgegeven en we namen in 2017 135 minder mensen aan dan waarvoor budget was.

Dat laatste brengt mij op de CAO. Nadat begin april de eerste actiebijeenkomsten waren is in de maand mei gebleken dat de Rijksambtenaar wel klaar was met de argumentatie van minister Ollongren. Waarom moeten wij betalen voor de

Brexit en de verminderde aardgasbaten? De actiebereidheid bleek dan ook groot en, vers van de pers, bleek een redelijk openingsbod van de minister niet meer dan logisch. Wij hopen dat dit zal leiden tot een goede en evenwichtige CAO!

Winterswijk, 31 mei 2018

Mutaties Ledenbestand

VERENIGING VAN HOGERE AMBTENAREN BIJ HET MINISTERIE VAN FINANCIËN

Nieuwe leden

03-03-2018 drs. M.C.E. Vergeer

Belastingdienst NO/Almere

Naar postactief

01-05-2018 mr. G.A.A. Krijnen

MKB/Eindhoven

Naar andere overheidswerkgever

01-04-2018 drs. S.T. Sibma

Min. SZW/Sociale Verzekeringsbank

Verslag Algemene ledenvergadering VHMF 2018

door Paul Soomers

1. Opening

Erik Rutten, onze voorzitter, heet de aanwezigen welkom en opent de vergadering.

2. Binnengekomen stukken en mededelingen

Samen gedenken wij de leden die het afgelopen verenigingsjaar overleden zijn met een moment stilte. Er zijn geen mededelingen.

3. Verslag van de Algemene ledenvergadering van 18 april 2017

Het verslag is opgenomen in Informatief nummer 86 van juni 2017. Onder dankzegging aan onze secretaris wordt het verslag zonder op- of aanmerkingen vastgesteld.

4. Financieel gedeelte

• *Financieel verslag 2017 van de penningmeester*

De jaarrekening en de bijbehorende toelichting hebben de leden als inleg aangetroffen bij Informatief 88 van maart 2018. Voor de Algemene ledenvergadering worden de cijfers in onderdelen op het grote scherm getoond. Penningmeester Maurice Wierickx verwijst naar de toelichting bij Informatief en constateert dat er geen vragen zijn over de balans en de jaarrekening over 2017. Hij vraagt vervolgens de kascommissie verslag te doen van hun bevindingen.

• *Verslag van de kascommissie*

Onze leden Nicole Otten en Angel Ho hebben de financiële administratie van de VHMF over 2017 gecontroleerd en akkoord bevonden.

Vanwege geografische spreiding van de drie betrokkenen heeft de kascontrole dit jaar in Utrecht plaatsgehad. Maurice krijgt een compliment voor het (opnieuw) opzetten van de administratie in een digitaal systeem. Hierdoor werd de controle eenvoudiger. Zo had de penningmeester een dubbel betaalde factuur uit 2016 in 2017 gecorrigeerd. "Dat was de kascommissie, waarin ik overigens ook zat, toen niet opgevallen.", meldde Nicole eerlijk aan de ALV. Komend jaar staat ook een betere integratie met de ledenadministratie op het programma. Als accountant is Nicole blij met deze aandacht van het bestuur voor het verbeteren van de interne beheersing. Voor alle zaken die Nicole en Angel wilden bespreken, had Maurice een heldere verklaring. "Angel en ik hebben dan ook besloten dat we de ledenver-

gadering zullen adviseren om het bestuur décharge te geven voor het gevoerde financiële beleid."

Met een luid applaus stemt de ALV daarmee in.

• *Vaststelling van de begroting 2018 en de jaarlijkse bijdrage 2019*

De begroting wordt op het scherm getoond en de belangrijkste mededeling daarbij is dat de contributies voor 2019 niet omhoog gaan.

Er zijn geen vragen of opmerkingen over de begroting en de contributie. Uit het applaus concludeert de penningmeester dat de vergadering ook hiermee akkoord gaat.

• *Benoeming kascommissie 2018*

Als leden voor de kascommissie 2018 worden voorgesteld drs. P.C. (Angel) Ho en N.R. (Nischal) Ori. Deze benoemingen worden met een applaus bekrachtigd.

Maurice memoreert dat het voor hem de eerste kascontrole was. Hij was met name onder de indruk van de diepgang. "Dat is heel plezierig, want het houdt je alert en zet je aan het denken. De kwaliteit van de kascontrole is dus niet alleen fijn voor de leden, maar ook voor de penningmeester!"

5. Bestuursverkiezing

Aftredend zijn Monique Lavies en Paul Ham. Erik memoreert de verdiensten van Monique en Paul. Monique was vaak het "geweten" van het bestuur en heeft veel collega's ondersteund op het gebied van individuele rechtspositie. Paul was tot vorig jaar een stugge en stoeve penningmeester, zoals het hoort! Een nuchtere noot in ons bestuur. Erik roemt ook zijn inzet voor medezeggenschap en zijn brede kijk op de organisatie van de Belastingdienst. Een groot voordeel voor ons bestuur. Beiden hebben veel voor onze vereniging betekend en onder luid applaus meldt Erik dat er op dit moment een attentie wordt bezorgd op hun thuisadres.

Aftredend en herkiesbaar is Dennis Baegen. Dennis is onze vertegenwoordiger bij het Departementaal Georganiseerd Overleg (DGO) en "zeer aanwezig" binnen het bestuur. Dennis wordt met instemming van de ALV herkozen.

Aftredend en verlengbaar zijn Rob Roodenrijs en Paul Soomers (als secretaris). Rob en Paul worden met instemming van de ALV verlengd met een termijn.

Als laatste onderdeel van deze bestuursverkiezing draagt

Erik Rutten overhandigt de voorzittershamer aan Jurjen Glazenburg.

Erik Rutten de voorzittershamer over aan Jurjen Glazenburg. Vol trots presenteert Erik aan de vergadering de nieuwe voorzitter. Onder luid applaus stemt de vergadering in met de benoeming van Jurjen als voorzitter.

Jurjen geeft aan blij en trots te zijn met zijn benoeming. Zijn eerste taak is de vraag aan de vergadering om Erik als bestuurslid te benoemen. Alweer luid applaus.

Erik grijpt de gelegenheid om een kort woordje te doen. Bijna tien jaar geleden volgde hij Jo Engelen op als voorzitter. Het was een roerige en spannende tijd en het bestuur kon niemand vinden die zijn vingers wilde branden aan het voorzitterschap. Paul Tekstra en Jo hebben Erik verleid om zijn comfortabele rol als strategisch adviseur in te ruilen om het boegbeeld van de vereniging te worden. Samen met het bestuur heeft hij een fantastische tijd gehad. Hij had eigenlijk van tevoren geen idee hoe uitdagend en mooi deze job zou zijn. Hij geeft een inkijk in zijn uitgebreide netwerk en contacten. Directeuren, (plv.) DG's en SG's en staatssecretarissen. Hij heeft gesproken op radio en TV. En op uitnodiging van de politiek ook in de Tweede Kamer. Op de receptie van de Koning complimenteerde deze Erik met het opkomen voor het belang van de ambtenaren. "Dat vinden wij heel belangrijk, meneer Rutten", zei de Koning. Waarop Erik antwoordde: "Dank U wel Majesteit, maar niet alleen voor het belang van de ambtenaren: ook voor het belang van de schatkist." En dat kon de Koning wel waarderen! Kortom een schitterende tijd. Hij heeft ook veel leden persoonlijk gesproken, sommigen mogen bijstaan in problematische tijden en veel afdelingsvergaderingen bezocht en toegesproken. Erik vind het jammer om dit los te laten, maar hij vind dat het tijd is voor een nieuwe generatie. Erik heeft alle vertrouwen in Jurjen en weet zeker dat als de le-

den Jurjen net zo goed helpen als ze Erik hebben geholpen, het een prachtige tijd wordt. "Ik dank jullie allen hartelijk!" sluit hij af, onder luid applaus van de leden.

5a. Ingelast agendapunt: erelidmaatschap Erik Rutten

Onze kersverse voorzitter Jurjen Glazenburg vraagt Erik om even te blijven staan en geeft aan dat Erik hem met zijn opsomming van wapenfeiten het gras voor de voeten al heeft weggemaaid.

Jurjen miste hierin nog het vele werk rondom de rapporten over Voldoening op Aangifte en over de Inning. Bij de hoorzitting in de Tweede Kamer waren Jurjen en Dennis ook aanwezig. Maar eigenlijk was dat helemaal niet nodig geweest.

Het bestuur stelt voor, in overleg met de voorzitters van de afdelingen, om Erik te benoemen als erelid van de VHMF. Uit het luide en lange applaus leidt Jurjen af dat de leden akkoord zijn. Jurjen reikt Erik de bijbehorende penning uit, feliciteert hem met deze benoeming en vertelt dat er ook naar zijn huis een bos bloemen onderweg is. Erik had het niet zien aankomen en bedankt iedereen.

6. Jaarrede

Vanaf het kathedraal spreekt onze nieuwe voorzitter de Algemene ledenvergadering toe. "Ik mag de eerste keer als uw voorzitter de jaarrede uitspreken.", begint Jurjen. "Maar voordat ik daarmee begin wil ik ook nog Hans Swinkels bedanken die stopt als ledenadministrateur. Bedankt voor alles en ook naar Hans is een bloemetje onderweg."

"Geachte leden van de VHMF. Vandaag wil ik het met u hebben over vertrouwen."

De uitgesproken jaarrede treft u integraal in Informatief 89 aan en op onze website.

In dit verslag beperken we ons daarom tot een korte opsomming daarvan:

- Het belangrijkste vertrouwen dat de Belastingdienst geniet is het vertrouwen van het publiek;
- Het vertrouwen tussen het Ministerie van Financiën en de Belastingdienst lijkt beschadigd;
- Het vertrouwen tussen het parlement en het Ministerie van Financiën lijkt onder druk te staan;
- De uitstraling van voorgaande naar het vertrouwen tussen management en de werkvloer;
- Het vertrouwen van de werkvloer in dienstleiding en politiek, dat er door de Investeringsagenda betere ondersteuning zou komen en dat vertrekkende collega's op tijd, dus ruim voor hun vertrek, zouden worden vervangen;
- Vertrouwen in de professionaliteit van de medewerkers. "De Belastingdienst moet zich dus vooral niet verliezen in overwegingen van efficiency en opbrengst, maar ook rekening houden met de rechtsstatelijke component van het werk";
- "Ik zou graag als VHMf kijken naar een nieuw belastingstelsel voor ondernemers, net als we dat een aantal jaren geleden met het heffingsstelsel in het VHMf-rapport over VOA en ons rapport over de inning gedaan hebben. Daarbij zouden niet alleen de verschillen tussen ZZP en MKB aan de orde kunnen komen, maar bijvoorbeeld ook de verschillen tussen MKB en internationaal georganiseerde bedrijven, waarbij het MKB wordt geconfronteerd met regels die met name bedoeld lijken voor internationale bedrijven, maar die nationaal slechts een grote administratieve last oproepen. Hiervoor hebben we onze leden nodig, die vanuit hun functie, zo weet ik, beschikken over een brede blik op de samenleving."

De nieuw verkozen voorzitter sluit de jaarrede af met "Ik ben blij met het vertrouwen dat u in mij stelt door mij te verkiezen als uw voorzitter. Ik dank u voor dit vertrouwen."

7. Bespreking jaarrede en actuele zaken

Na de koffiepauze heet Jurjen onze gast welkom. Jan Hut is hoofd beleidszaken van de CMHF en onze onderhandelaar bij de Rijks-CAO. Jan zal samen met Dennis Baegen een toelichting geven op actualiteiten.

Verantwoordingsorgaan ABP en pensioenkamer (Jan Hut)

Jan begint met het oproepen aan "actieve" leden om op Erik te stemmen voor het verantwoordingsorgaan van het ABP: "Als er iemand goed is in pensioen en jullie goed kan vertegenwoordigen is het Erik." Erik gaat het volgens Jan ook helemaal niet rustig krijgen na zijn afscheid als voorzitter. Omdat hij zoveel van pensioenen weet, wordt Erik vertegenwoordiger van de CMHF in de Pensioenkamer. De Pensioenkamer is het gremium waar over de ABP regeling (in het kader van de CAO) wordt onderhandeld. Erik gaat dus namens de CMHF onderhandelen over de pensioenen.

CAO (Jan Hut)

De gesprekken over de CAO lopen niet goed. Heel raar eigenlijk. Het leek allemaal makkelijk te worden. Uitspraken van Rutte en Dijsselbloem: er was geld, dat geld moest rol-

len, lonen moesten omhoog. Iedereen werd daartoe opgeroepen. Gewoon naar het Ministerie, handtekening zetten onder de gevraagde 3½ %, klaar. Hoe makkelijk kan het zijn...

Het loopt allemaal anders:

- Er is überhaupt nog geen loonbod ontvangen. Er is wel afgetast, maar op de vraag om een loonbod van de werkgever, was het antwoord dat we vooral geduld moesten hebben. Zonder zicht op een loonbod kan er niet onderhandeld worden.
- Ook na een gesprek met minister Ollongren was de boodschap: "Jullie moeten geduld hebben. Jullie moeten wachten op de voorjaarsnota en dan weet ik wat ik allemaal kan bieden." Omdat de bonden dat niet accepteren is het overleg afgebroken. Tijdens de recente actiebijeenkomst (waarbij ook Dennis Baegen aanwezig was) was de conclusie van kaderleden dat we moeten eisen dat er een loonbod komt.
- Vanochtend nog gaat de ultimatumbrief van de centrales naar Ollongren: Loonbod of Harde Acties. Omdat Jan daar op korte termijn geen reactie op verwacht, zal in het komen sectoroverleg Rijk (SOR) een officieel ultimatum worden gesteld. Bij harde acties kijken we naar bijvoorbeeld Dennis en Freek Exterkate voor het organiseren daarvan.
- De referentieruimte voor loononderhandeling is ongeveer 1,9% à 2%. Echter gaat de ABP premie naar verwachting ook weer stijgen. Misschien komt er ook weer een werknemersdeel voor de VPL. Deze zaken gaan in de visie van de werkgever allemaal weer af van onze loonruimte.
- Onze looneis is hoog omdat we vinden dat we nog wat in te halen hebben, na al die jaren nullijn.
- Allerlei zaken zoals Brexit, gas etc. hebben grote invloed op de voorjaarsnota, zodat ambtenarsalarissen geen hoofdrol zullen spelen.
- Dus eigenlijk is de verwachting dat we over zullen moeten gaan tot actievoeren.

Dennis vertelt hoe het verliep tijdens de actiebijeenkomst op 9 april. Daarbij was de boosheid met name gericht op de toezegging vorig jaar rondom de verhoging van 1,4% waarbij in 2018 een echte loonsverhoging zou komen.

De boosheid is dus met name gericht op het niet nakomen van die afspraak door de werkgever. Dat zit al zo hoog, dat men het jammer vond dat er eerst nog een ultimatum gesteld moest worden.

Die boosheid wordt ook gevoeld door de aanwezige leden: zich bekocht voelen, zich niet serieus genomen voelen.

Paul Gunnewijk merkt op dat wij een podium moeten zoeken bij bijvoorbeeld Pauw. Het YouTube-filmpje dat door de gezamenlijke bonden is gemaakt was een eerste noodkreet.

Jan gelooft niet meer in "volle Malievelden". Gerard Dekker geeft aan dat de film op de site van de CMHF niet goed te vinden is. In de ConnectPeople-community over de CAO Rijk staat de film sowieso.

ANW-hiaat (Jan Hut)

Jan verontschuldigt zich voor het foutlopen van dit vervelende dossier. In het kader van de complexiteitsdiscussie is

v.l.n.r. scheidend voorzitter Erik Rutten, Dennis Baegen, de nieuwe voorzitter Jurjen Glazenburg en Paul Soomers.

de ANW-hiaatcompensatie komen te vervallen. Achteraf hebben we daar spijt van. Het bleek niet meer terug te draaien of te repareren in de Pensioenkamer. Middels een verzekeringsproduct wordt nu deels een oplossing aangeboden. Het collectieve aanbod is helaas alleen voor actieven...

Ben Schuurman geeft aan dat hij privé een beter aanbod kan krijgen dan via het collectieve aanbod. Jan geeft aan dat je bij een andere aanbieder waarschijnlijk wel een medische selectie krijgt. De premie is inderdaad niet lager. Het collectiviteitsvoordeel is alleen het ontbreken van medische selectie. Overigens is er maar één partij bereid geweest om in te tekenen op de openbare aanbesteding van deze verzekering (Loyalis en ASR waren niet geïnteresseerd). Jan geeft aan dat als medische selectie geen probleem is, je wellicht bij andere maatschappijen een betere deal kunt krijgen.

Paul Soomers geeft aan dat het collectieve contract een maximale looptijd heeft van drie jaar. Jan zegt dat na die drie jaar je gewoon door kunt gaan als individuele klant. De postactieven zullen helaas zelf een oplossing moeten zoeken. Een sprankje hoop: als je niet door de medische selectie heen komt, val je mogelijk onder de coulanceregeling van het ABP (zelf melden!).

Normaliseren rechtspositie ambtenaren (Jan Hut)

De Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is aangenomen. Nu de procedure nog om het in te richten. Het bovensectorale traject ligt klaar om naar de Raad van State te gaan. Denk daarbij aan de Ambtenarenwet en andere overkoepelende wetten. De geplande datum van ingang van de wet - 1 januari 2020 - gaat waarschijnlijk gehaald worden. Op dat moment wordt ook de rechtspositie omgezet: van ambtelijk naar privaat.

Het zwaartepunt ligt nu in de sector. Daar moeten de bonden haast maken met het op een goede manier omzetten van de rechtsposities. Het ARAR (de basis) gaat waarschijnlijk wel lukken. Zowel het inventariseren van de rechtsposi-

tie als het schrijven van een nieuwe CAO gebeurt met hulp van een extern bureau. Lastig wordt het omzetten van de departementale regelgeving (PUB). Het PUB kent nu al vele uitdagingen qua uitvoerbaarheid, toepasbaarheid, vindbaarheid en specifieke regels voor de Belastingdienst en voor het Ministerie van Financiën. Vandaar dat nu al een traject loopt om die brij aan regelgeving te harmoniseren. Dennis geeft aan dat we daar wel uitkomen. Het is belangrijk dat we de voordelen die we in die specifieke - sectorale - afspraken hebben vastliggen, meenemen in de WNRA.

Gerard Dekker vraagt hoe het bijvoorbeeld gaat met de "dag na Hemelvaart". Dennis geeft aan dat dit een perfect voorbeeld is van departementale regelgeving, waar de werkgever vanaf wil. Dit kan dus onderdeel worden van onderhandeling bij een nieuwe CAO.

Jan Hut benadrukt nogmaals dat de bonden vasthouden aan het uitgangspunt van de normalisering: een technische omzetting van de rechtsposities. Alles wat niet-technisch is, is beleidsmatig en zal eerst besproken dienen te worden. Als de Belastingdienst vóór de normalisatie een vrije dag heeft, dan houden ze die gewoon. Daarnaast zal vóór de normalisering zal bij iedereen een soort inventarisatie worden gedaan van lopende afspraken.

Letty Huibers geeft aan dat een ambtenaar ook na zijn pensioen Nederlander blijft. Voor inhoudingen en loonheffingen etc. Hoe gaat dit na de normalisatie? Kun je dan met het bij het ABP opgebouwde pensioen weg uit het Nederlandse belastingregime? Een uiterst technische vraag, waarop noch Jan Hut, noch Dennis een antwoord paraat hebben. **Ben Schuurman** helpt en geeft aan dat indien de bron van het pensioen de Staat is, altijd het bronland mag heffen. Jan Hut geeft aan dat we ook na 2020 gewoon ambtenaar blijven. **Erik Rutten** geeft aan dat als je dan per sé wilt normaliseren, je misschien deze regeling ook zou moeten normaliseren. Op deze manier komt er een oneerlijk verschil tussen twee typen werknemers. **Ben Schuurman** wijst ons in dit kader op het proefschrift van Bastiaan Starink (PWC en UvT), die onderzoek heeft gedaan. Hij onder-

zoekt onder andere of overheidspensioenen niet onder de normale regels zouden moeten vallen. Jan Hut kaatst de bal terug: als wij (onze leden) hier iets mee willen, help Jan en Dennis dan om dit voor het voetlicht te krijgen. Dennis roept de vragenstellers en anderen op om gezamenlijk een stuk voor Informatief te produceren: "hoe zou je om moeten/kunnen gaan met pensioenen na de normalisatie rechtspositie".

Wilma Kamminga vraagt of het ook ná de normalisering mogelijk blijft om tot je 70e door te mogen werken. Jan Hut geeft aan dat ook dit meegenomen wordt bij die technische omzetting van het ARAR: had je dat recht, dan hou je dat recht. De werkgever heeft veel moeite met deze oude afspraak over doorwerken en Jan verwacht dan ook een voorstel van de werkgever om deze specifieke afspraak aan te passen. De verwachting is dat men op alle departementen vóór 2020 af wil van speciale departementale afspraken.

SER-discussie pensioenstelsel (Erik Rutten)

In SER-verband wordt de mogelijkheid onderzocht om over te gaan naar een persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling. Omdat mensen dan kunnen zien hoeveel ze hebben opgebouwd wordt dit als maatschappelijk zeer wenselijk aangemerkt. Volgens Erik maakt het niet uit of je – zoals nu – een verwachte uitkering ziet of een opgebouwd bedrag. Ook dat zal dan weer een uitkering dienen te worden. Door diverse pensioenfondsen en de pensioenfederatie is dit idee doorgerekend en de resultaten blijken te mager. Er komen op deze manier te lage pensioenbedragen uit! Noch de vakcentrales noch een goede werkgever is daarmee blij.

In het huidige pensioenstelsel wordt al 10 jaar niet geïndexeerd. En als er niets verandert, zal ook de komende 10 jaar niet kunnen worden geïndexeerd. Niet alleen de ingegane pensioenen van onze postactieve leden, maar ook de aanspraken van onze actieve leden worden niet geïndexeerd. De oplossing die het huidige stelsel biedt is het verhogen van de premie. In het regeerakkoord staat bovendien dat men af wil van de doorsneesystematiek. Dat is iets anders dan de doorsneepremie, waarbij iedereen een gelijk percentage van zijn salaris betaalt. Hetgeen heel belangrijk is in het kader van de arbeidsmarkt. Bij een actuarieel juiste verdeling, zouden "ouderen" misschien wel 30% moeten betalen en "jongeren" misschien maar 10%. "Dan voelt u al dat geen enkele werkgever meer ouderen in dienst wil hebben, want die betaalt ongeveer 2/3 van die premie!" Het afstappen van de doorsneesystematiek wil zeggen dat er geen tijdsevenredige opbouw, maar een degressieve opbouw gehanteerd wordt. Er zal voor degenen die een groot deel van hun pensioen al tijdsevenredig hebben opgebouwd een overgangsregeling moeten komen, want anders komen zij te laag uit. Iedereen zal vervolgens ook weer aan die transitie bij moeten dragen. Een enorme spagaat.

Bij het huidige - nominale - stelsel krijg je met een zeer hoge mate van zekerheid uitbetaald wat er op je UPO vermeld staat. In een nieuw stelsel krijg je hoe-dan-ook een discussie: postactieven zullen de zekerheid hoog willen

houden. Je krijgt misschien meer kans op indexering, maar ook kans op vermindering. "Een gulden missen is niet zo erg als een gulden afpakken!" Voor de middengroep (45-67) zeggen we dat ze eigenlijk te weinig opbouwen, wat wordt rechtgezet door een hogere premie voor iedereen. Daar zal veel verzet van jongeren tegen zijn. De jongeren gaan meer premie betalen, "omdat we voor jullie naar een degressieve opbouw gaan"!?

Hoe je het ook doet: het wordt een moeilijk verhaal. Daarnaast blijft DNB hameren op het financieel toetsingskader. De verplichtingen dienen te worden berekend met een ultra-lange rente (die laag is).

Erik raadt de leden aan om met deze kennis de stukken de komende tijd te lezen. En als u vragen hebt, kunt u altijd bij ons terecht.

Marcel Vermeer heeft de indruk dat als de rente 1% omhoog gaat, dat alle problemen weg zijn. "Nou.. regel dat dan", grapt Erik serieus. Marcel geeft aan dat alles er over 5 jaar wellicht heel anders uitziet. Erik geeft aan dat wij geen invloed hebben op de hoogte van de rente. DNB is overigens doodsbang dat pensioenbesturen zich niet kunnen beheersen als je met een andere rente gaat rekenen: indexering is dan wèl mogelijk. Maar dat gaat wellicht ten koste van degenen die nu instappen in het pensioenfonds. Jan Hut geeft aan dat er ook vanuit de bonden is gepleit om iets te doen aan de rekenrente: creëer een zogenoemde macro stabiele discontovoet. Je mag dan ook de beleggingen voor een deel meerekenen.

Ben Schuurman geeft daarop aan dat op dit moment in de SER een voorstel voor een nieuw contract ligt: het reële ambitiecontract. Het lijkt op de huidige middelloonregeling, waarbij de garantie op het nominale pensioen wegvalt. Voor een positief geluid wijst hij op het rapport van de commissie Goudswaard¹ uit 2010. Om die nominale verplichting na te kunnen komen zijn fondsen verplicht om een groot deel van hun vermogen risicomijdend te beleggen. Als je de garantie mag loslaten en meer risicovol mag beleggen, zit je niet vast op de (lage) rente, maar mogen ze rekenen met een verwacht rendement. Dan kan de dekkingsgraad fors omhoog en kan er weer geïndexeerd worden.

Erik geeft aan dat DNB, ook bij een reëel contract, blijft vasthouden aan de rentestructuur. In tegenstelling wat er in 2010 gold, heeft de minister nu gezegd dat er overgegaan moet worden naar degressieve opbouw. Allerlei complicerende factoren.

Jan en Dennis geven aan blij te zijn dat Erik voor ons in de Pensioenkamer zit!

Jurjen bedankt Jan Hut en Dennis.

De voorzitter constateert dat er op dit moment geen vragen zijn over de uitgesproken jaarrede.

8. Rondvraag

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

9. Sluiting

Jurjen Glazenburg, onze nieuwe voorzitter, sluit exact om 12 uur de vergadering.

¹ https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjpg27kof_j9vwij5epmj1ey0/vichf2s9g9zl/f=/blg22829.pdf

Jaarrede Vereniging van Hogere ambtenaren bij het Ministerie van Financiën

Uitgesproken op 17 april 2018 door de voorzitter,
mr. J. (Jurjen) Glazenburg

Geachte leden van de VHMf,

Vandaag wil ik het om te beginnen met u hebben over vertrouwen. Dat past overigens ook bij de insteek van het symposium van vanmiddag.

Het belangrijkste vertrouwen dat de Belastingdienst geniet is het vertrouwen van het publiek; hoogdravender gezegd "de burger" of "het volk". Bij het overgrote deel van het publiek is het vertrouwen in de Belastingdienst groot. Zo groot zelfs dat er misbruik van gemaakt kan worden door mensen te bellen, ten onrechte zeggen dat u van de Belastingdienst bent en hen onder dreiging van beslaglegging door de Belastingdienst geld te laten overmaken naar uw rekening. Dat is niet de manier waarop wij willen werken, maar het zegt wel iets over het vertrouwen dat het publiek in de dienst en dus in ons, de medewerkers van de Belastingdienst, heeft. Mede dankzij dit vertrouwen zijn de meeste belastingplichtigen compliant.

Veel collega's werken er hard aan om het vertrouwen van het publiek in de Belastingdienst te schragen en als het kan te vergroten. Dat vertrouwen moet namelijk wel, steeds opnieuw, verdiend worden. Zoals bekend komt een deel van dit vertrouwen voort uit zogenaamde processuele rechtvaardigheid – het gevoel dat belasting betalen misschien niet leuk is, maar dat de Belastingdienst zijn taak ten opzichte van u als burger, netjes en rechtvaardig uitvoert. Wat u zegt: "Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker".

Onder invloed van een aantal andere vormen van vertrouwen, waarover later meer, zie ik gevaren voor het vertrouwen dat de burgers en bedrijven nu nog hebben in de Belastingdienst – en dus voor de compliance. Het gevoel dat processueel rechtvaardig wordt gehandeld, is namelijk naar mijn mening vooral gebaseerd op een ander gevoel, namelijk dat de burger niet als "nummer" wordt gezien, maar dat, binnen de grenzen van wet- en regelgeving, rekening wordt gehouden met zijn of haar specifieke belangen. Daarbij hoort ook het gevoel dat de belangen van een ander niet worden "voorgetrokken".

Berichtgeving over, wat men noemt, "geheime afspraken met grote bedrijven", die daardoor geen of veel minder belasting zouden betalen, doet afbreuk aan het vertrouwen

dat de burgers en bedrijven hebben in de processuele rechtvaardigheid. Deze berichtgeving is bovendien meestal onjuist en getuigt van een slecht begrip van hoe het fiscaal werkt: als u de Belastingdienst vraagt of u bij de verkoop van uw privé-auto inkomstenbelasting verschuldigd bent en de Belastingdienst zegt, naar waarheid, "nee", dan is met u niet de "geheime afspraak" gemaakt dat u geen belasting hoeft te betalen, maar bent u voorgelicht over hoe de wet in elkaar zit. En als er geen bewijs is vastgelegd van intern overleg dat een collega in een moeilijke zaak heeft gevoerd, is dat geen reden om aan te nemen dat het fout zit, maar is vertrouwen gerechtvaardigd in de natuurlijke overlegcultuur die er bij de dienst sinds jaar en dag is. Zo kan ook berichtgeving vertrouwen doen dalen.

De Belastingdienst heeft recent meer last van afnemend vertrouwen. Zo lijkt het vertrouwen tussen Ministerie en Belastingdienst beschadigd. De Belastingdienst heeft, naar onze mening terecht, altijd op afstand gestaan van het Ministerie van Financiën. De zelfstandigheid van een uitvoeringsorganisatie maakt haar slagvaardiger en bovendien is het een bescherming van de politieke leiding: in de uitvoering gaat het meestal goed, maar als het een keer misgaat is het goed om wat afstand tussen beleid en uitvoering te hebben. Door het onprofessionele gedrag van inmiddels afgetreden bestuurders, die overigens niet uit de Belastingdienst zelf afkomstig waren, lijkt het vertrouwen van Financiën in de Belastingdienst verdwenen: er kwam een Commissie Onderzoek Belastingdienst (Joustra en Borstlap). Dit onderzoek leidde tot een curatele voor de Dienst en een strakke sturing op structuren. Die Commissie Onderzoek Belastingdienst pleitte overigens ook, met de VHMf, voor meer fiscale kennis in de top van de dienst. De direct daarop volgende hoge benoemingen waren echter niet in lijn met dit advies.

Voor de Belastingdienst is er nog een bron van vertrouwen die onder druk lijkt te staan. Dat is het vertrouwen tussen het parlement en het Ministerie van Financiën. Het afgelopen jaar regende het verzoeken om een feitenrelaas hier, en wantrouwende vragen over de rulings daar. Ook uit deze vragen bleek een diepgaand onbegrip voor de fiscale praktijk en een gebrekkige diepgang. De uitgangspunten die ten

grondslag liggen aan rulings zijn in het verleden regelmatig met het parlement gedeeld: grote verrassingen zouden er voor het parlement niet meer hoeven zijn. Eén van de meer recente vragen aan onze Staatssecretaris luidde overigens "Wat staat er in Artikel 67 van de Algemene wet inzake Rijksbelastingen (AWR)?" Ik ga ervan uit dat onze nieuwe Staatssecretaris, Menno Snel, het vertrouwen van het parlement in het Ministerie en de Belastingdienst weer weet te vergroten.

Het bovenstaande heeft, gecombineerd met die uit onbegrip geschreven berichtgeving, ook zijn uitstraling naar het vertrouwen tussen management en de werkvloer. Opeens worden vastleggingen uit het verleden beoordeeld op de vraag of er wel overlegd is. Natuurlijk is er over een probleem overlegd: zo is de cultuur bij de Dienst. Alleen was de vastlegging daar niet altijd op gericht. Dus wordt nu de vastlegging uitgebreid en moeten, naar het gevoel, overal twee handtekeningen onder. De tijd die voor die vastlegging nodig is, gaat af van de tijd voor burgers en bedrijven, juist nu er, bijvoorbeeld in de Vpb, grote veranderingen op komst zijn, onder andere waar het de renteaftrek betreft.

De werkvloer heeft erop vertrouwd dat er door de Investeringsagenda betere ondersteuning zou komen en dat vertrekkende collega's op tijd, dus ruim voor hun vertrek, zouden worden vervangen. De nieuwe systemen ter ondersteuning blijven ook na de herijking van de Investeringsagenda uit, en vooral: de nieuwe collega's komen niet of te laat. Dit gaat ten koste van het vertrouwen in de dienstleiding en de politiek. Het heeft direct gevolgen voor de mate waarin de Belastingdienst zich met toezicht en vooroverleg kan bezig houden.

Als er dan eindelijk nieuwe collega's komen, mogen zij dan goed worden opgeleid, liefst in een eigen omgeving? Dan wordt een gevoel van gezamenlijkheid gekweekt en bouwen de nieuwe medewerkers een vertrouwd netwerk op, waar zowel zij als de dienst in de toekomst veel aan kunnen hebben. In deze tijd van AGH en thuiswerken is het opbouwen van een netwerk immers veel moeilijker dan vroeger. Een prominent lid van onze vereniging werkt gelukkig hard aan de totstandkoming van zo'n fysieke "Belastingacademie". Maar ja, wat heb je aan een prachtige opleiding en een geweldig opleidingscentrum, als er de facto sprake is van een vacaturestop bij Groot-O, MKB en Particulieren?

Juist aan het opbouwen van een netwerk, maar ook aan het opleiden van medewerkers kan de VHMF zijn steentje bijdragen. De VHMF is immers een beroepsvereniging; we zijn "van het vak". Ons jaarlijkse symposium, maar ook de EP's van de lokale afdelingen, verdienen het door de dienst financieel en in tijd gesteund te worden. De VHMF is dankzij het enthousiasme waarmee onze leden dit soort bijeenkomsten organiseren, overigens ook niet de duurste manier om collega's uit verschillende delen van de Dienst bijeen te brengen en van elkaar te laten leren.....

Als gezegd is het vertrouwen van burgers en bedrijven vooral gebaseerd op processuele rechtvaardigheid. De Belastingdienst moet zich dus vooral niet verliezen in overwegingen van efficiency en opbrengst, maar ook rekening houden met de rechtsstatelijke component van het werk. Dat valt vaak samen met vertrouwen in de professionaliteit

van de medewerker. Een deurwaarder die enkel op één bepaalde auto van een echtpaar beslag mag leggen en, als hij die niet aantreft, een andere auto van hetzelfde echtpaar moet laten staan, heeft niet het gevoel dat hij de maatschappij een dienst bewijst.

Zoals u wellicht vernomen heeft ligt er bovendien een voorstel op tafel om een deel van het werk van de deurwaarderij, de verkoop van in beslag genomen auto's, te verplaatsen naar de Dienst Roerende Zaken (Domeinen). Doel is tot een meer efficiënte bedrijfsvoering te komen. En wellicht zelfs een hogere opbrengst te realiseren. Hoe sympathiek dat ook lijkt, wij zijn hier geen voorstander van.

Want, niets doet een patser die zijn belastingschulden niet wil betalen meer pijn dan gezichtsverlies. De dreiging van het verkopen van zijn auto door de Belastingdienst op straat, in het bijzijn van zijn burens en vriendjes van zijn kinderen, is een effectief drukmiddel om tot betaling over te gaan. En dat is wat compliance nodig heeft.

Wij zullen daarom niet instemmen met welk voorstel dan ook om een deel van deze integrale taak buiten de Belastingdienst te plaatsen.

De kerntaak van de Belastingdienst is heffen, controleren en innen van Belasting. Dat is een integraal proces, waarbij grote wederzijdse afhankelijkheden bestaan. Ook hier weer de processuele rechtvaardigheid. Door duidelijk te maken dat elk bedrag dat geheven en gecontroleerd wordt hoe dan ook geïnd wordt, wordt voldaan aan het gevoel van de goedwillende burger dat zijn belang even hoog geacht wordt als het belang van een ander. Dat versterkt de compliance.

In november 2017 heeft een delegatie van het bestuur, samen met een delegatie van het bestuur van de Algemene Vereniging van Belastingdeurwaarders, bovenstaande zorgen over de inning besproken met de DG. In het gesprek hebben de VHMF en de AVB aangegeven dat we een aantal punten van de Herijking Investeringsagenda met betrekking tot de inning toejuichen. Een portaal waarin belasting-

schuldigen het verloop van al hun belastingschulden kunnen zien, is een goed idee. Ook bespraken we dat eventuele personele ruimte die de herijking oplevert, zou moeten worden ingezet voor intensivering van het toezicht. De DG gaf aan geen andere ruimte te zien dan de ruimte die er komt door de Herijking Investeringsagenda. Opvallend was, dat de DG tegelijkertijd sprak over het belang van regelmatig overleg met het personeel van de Belastingdienst.

Terug naar vertrouwen. Mijn oproep tot vertrouwen in de professionaliteit van de medewerker, is geen oproep om de medewerker vooral zijn gang te laten gaan. Over de professionaliteit moet tussen medewerkers en hun meer of minder directe bestuurders zeer regelmatig gesproken worden. Dat betekent dat die medewerkers moeten worden meegenomen in de afwegingen van die bestuurders, maar ook dat bestuurders liefst een fiscale (heffings-, controle- of innings- of IT-) achtergrond moeten hebben. Zie ook de opmerkingen van de commissie Joustra/Borstlap daarover. Is dat niet zo, dan rest vaak alleen nog maar sturing op meetbare uiterlijkheden als "meer dan 83% directe tijd", of "optimale kasopbrengst".

Die laatste grootheid, opbrengst, zie ik overigens de laatste tijd veel terugkomen. Dit roept de vraag op wat voor Belastingdienst wij eigenlijk willen zijn. Zijn wij een dienst die de wet uitvoert en dus binnen doel en strekking van de wet juridische beslissingen neemt, of gaan we voor de grootste opbrengst? En wat doet dat met het, immers op processuele rechtvaardigheid gebaseerde, vertrouwen dat de burger in de dienst heeft? De opbrengst is naar mijn mening een afgeleide van de juridische beslissing. Het zou daarom goed zijn als de dienst zich niet alleen door de opbrengst laat leiden, maar ook tegemoet zou komen aan het gevoel voor processuele rechtvaardigheid van burgers en bedrijven.

En dus ook controles instelt die voortkomen uit zorgen rondom juridische beslissingen van anderen, ook al levert het corrigeren daarvan niet direct een enorme opbrengst op. Concreet: vanuit efficiency kan het een goed idee zijn om enkel de grotere bedrijven te controleren. Daar is immers de mogelijke opbrengst het grootst. Vanuit een meer rechtsstatelijk perspectief is het echter ook noodzakelijk om bij de kleinere belastingplichtigen, zoals ZZP'ers, te gaan kijken. Als veel kleine ondernemers, ook al is het te goeder trouw, fouten maken in hun administratie, worden ze daar zonder controle nauwelijks mee geconfronteerd. Een eventuele correctie levert echter, dankzij ons huidige belastingstelsel dat kleine ondernemers nauwelijks raakt, weinig op. Een niet-gecontroleerde ondernemer is echter, juist ook dankzij het gebrek aan controle, mogelijk weer een factor goedkoper dan een werknemer, en concurreert als groep bovendien mogelijk de grotere onderneming weg, waar de Belastingdienst nog wel komt. Een vooral op efficiency gerichte Belastingdienst trekt zo maatschappelijk naar twee kanten een gat.

Terugkomend op het belastingstelsel voor ondernemers. Daar raken twee belangrijke pijlers van de VHMF elkaar: belastingen en werknemersbelangen. De belastingen die ondernemers niet betalen, leiden namelijk tot een hogere algemene belastingdruk voor goedwillende burgers en bedrijven. Ook dat maakt werknemers op het oog duur. Ik zou

graag als VHMF kijken naar een nieuw belastingstelsel voor ondernemers, net als we dat een aantal jaren geleden met het heffingsstelsel in het VHMF-rapport over VOA en ons rapport over de inning gedaan hebben. Daarbij zouden niet alleen de verschillen tussen ZZP en MKB aan de orde kunnen komen, maar bijvoorbeeld ook de verschillen tussen MKB en internationaal georganiseerde bedrijven, waarbij het MKB wordt geconfronteerd met regels die met name bedoeld lijken voor internationale bedrijven, maar die nationaal slechts een grote administratieve last oproepen. Hiervoor hebben we onze leden nodig, die vanuit hun functie, zo weet ik, beschikken over een brede blik op de samenleving.

Voldoening Op Aangifte (VOA) blijft overigens een goed idee, zeker als het parlement eindelijk eens een goede discussie zou voeren over welke rechtsbescherming bij welke mate van vrijheid hoort. Naar mijn mening geldt: hoe meer vrijheid een belastingplichtige heeft, en hoe meer vertrouwen de maatschappij dus in een belastingplichtige stelt, hoe minder rechtsbescherming een belastingplichtige verdient. Met vrijheid komt immers verantwoordelijkheid. Concreet: als een belastingplichtige zijn eigen administratie mag voeren en dus dagelijks de keuze mag maken tot welke fiscale gevolgen een bepaalde uitgaaf leidt, verdient hij minder bescherming dan een belastingplichtige die zijn complete aangifte al vooringevuld aantreft en nauwelijks keuzes kan maken.

Ook in het fiscale gaat het dus vaak over vertrouwen. Zo is de VAR afgeschaft omdat de handhaving niet op effectieve manier kon plaatsvinden. De opdrachtgever kon niet mede verantwoordelijk worden gehouden voor de arbeidsrelatie met de opdrachtnemer. De opdrachtgever was gevrijwaard van naheffingen in de loonheffingen bij aanwezigheid van een VAR WUO of VAR DGA. Alleen de opdrachtnemer liep risico, en dat was dus waar de Belastingdienst moest controleren. Het aantal opdrachtnemers met een VAR nam enorm toe waardoor de Belastingdienst niet meer kon controleren bij alle opdrachtnemers.

In de plaats van de VAR kwam de inmiddels veelbesproken wet DBA. Omdat deze wetgeving niet de duidelijkheid en rust heeft gebracht die was beoogd, wordt er wederom iets nieuws bedacht. Men streeft er naar om per 1 januari 2020 de Wet DBA te kunnen vervangen.

En tot die tijd.....Wordt de handhaving van de Wet DBA opgeschort. Tot 1 januari 2020 krijgen opdrachtgevers en ZZP'ers geen naheffingen of boetes opgelegd, tenzij kan worden bewezen dat sprake is van een "kwaadwillende". We gaan als Belastingdienst dus niet handhaven. Over vertrouwen gesproken.

Op 7 februari heeft een delegatie van het VHMF-bestuur een bezoek gebracht aan onze nieuwe staatssecretaris, Menno Snel. In de korte tijd die ons ter beschikking stond hebben we onze zorgen over formatie en vooral bezetting, vertrek, werving en opleiding met hem besproken. Verder hebben we aangedrongen op een onderzoek naar een andere wijze van het belasten van kleine ondernemingen en

de invoering van Voldoening op aangifte, te beginnen bij de Inkomstenheffing, zonder winst. Onze inzichten werden als interessant bestempeld. Vanmiddag is hij onze gast tijdens het symposium.

De rechtspositie van medewerkers van Financiën

Na wederom een heftige periode in het jaar 2017 leek het jaar 2018 wat rustiger te worden voor onze vertegenwoordigers in het Departementaal Georganiseerd Overleg. Misschien is het goed om een paar onderwerpen te noemen, in willekeurige volgorde.

De gevolgen van de Brexit, en de extra werving die dat met zich meebrengt. Wij zien hier duidelijk kansen voor de medewerkers van de andere dienstonderdelen om een nieuwe carrière op te pakken.

De eerste reorganisaties vanuit de Investeringsagenda, bij de afdelingen CAP en PDB zijn uitvoerig besproken, en na een akkoord van de vakbonden gestart.

Op het ministerie zijn twee reorganisaties, die bij de directies Financieel-Economische Zaken en bij Bedrijfsvoering, besproken en akkoord bevonden.

De bonden hebben, samen met de werkgever, een serie aan broodnodige voorlichtingen over hoe te reorganiseren en hoe het Van-Werk-Naar-Werk-beleid hierin past georganiseerd.

Er loopt een stevig project om de rechtspositie tussen het Ministerie van Financiën en de Belastingdienst te harmoniseren. Dit mede ter voorbereiding van de normalisatie van de rechtspositie van ambtenaren per 1 januari 2020.

Wat minder van belang voor u, maar toch goed om te melden. Er loopt een arbitragetraject over de onregelmatigheidstoelage van medewerkers van 55 jaar of ouder bij de Advies- en Arbitragecommissie Rijksdienst. Zo'n traject, ingezet indien werkgever en bonden er samen niet uitkomen, komt eigenlijk zelden voor. Is dit een teken aan de wand?

Niet onbelangrijk is de uitbreiding van de fitnessmogelijkheden en de vergoeding van de thuiswerkplek. Een weerbarstig onderwerp waar ook nog geen oplossing voorhanden is.

In het kader van de harmonisering van rechtsposities zal ook de discussie over de toekomst van de groepsfunctie weer boven tafel komen. U kent ons standpunt, voor een efficiënte en effectieve uitvoering van ons primair proces is de groepsfunctie een overzichtelijk en prima beloningssysteem. En voor de medewerkers een garantie voor doorstroom bij normaal functioneren. We zullen zien waar de discussie toe zal leiden.

Wellicht komt er een oplossing voor de nijpende situatie waarin een aantal van onze collega's in groepsfuncties F zich bevinden. Zij beschikken namelijk wel over de vereiste WO-opleiding, maar krijgen geen erkenning voor goed functioneren en te weinig mogelijkheden om op I-niveau een functie te vervullen. Dat dit niet lukt, is zeer zorgelijk. Een oplossing is nodig.

En ook de bonden hebben kennisgemaakt met onze nieuwe staatssecretaris. Hun boodschap was helder: de werving van nieuwe medewerkers moet nu echt op gang komen. En zo snel mogelijk voordat de uitstroom in 2020 ons voor een voldoende feit stelt.

U begrijpt: rustig is het niet en dat zal het voorlopig ook niet worden.

Onze vertegenwoordigers, Dennis, Gert en Rob, zijn vandaag aanwezig. Als u vragen heeft aarzelt u dan niet om ze even aan te schieten.

De toekomst van de VHMF

In november 2017 is met een deel van u een hele dag gesproken over de toekomst van de VHMF. De uitkomsten daarvan, die zich richten op het versterken van het goede van onze vereniging, naast het investeren in de contacten met de jongere medewerkers en bijvoorbeeld B/Jong, zijn voor het bestuur in voortdurende bespreking. Op deze dag is ook meegenomen de enquête die vorig jaar gehouden is. Onze dank gaat natuurlijk uit naar iedereen die de moeite heeft genomen om de enquête in te vullen. We gaan hiermee verder en een aantal "quick wins" zal zo snel mogelijk worden doorgevoerd.

En daar eindigt het niet. De VHMF heeft, net zoals bijna iedere vereniging, een constante aanwas van nieuwe leden nodig om te kunnen blijven bestaan. Dat is natuurlijk moeilijk als er door een vacaturestop nauwelijks academici instromen. Het zou mooi zijn als we toch nieuwe leden binnen het huidige personeelsbestand kunnen boeien en binden. Dat is een stevige inspanning. Dat kan het bestuur niet alleen, en dus zullen we steeds uw bijdrage daarin vragen.

En die bijdrage is soms zeer eenvoudig. Een voorbeeld. Loop de eerstvolgende keer dat u weer op kantoor bent, en ja ik weet dat dat met de huidige AGH best even kan duren, naar die nieuwe jonge collega. Ga het gesprek aan, vertel over ons netwerk, over het vak waar we voor staan. Sla wellicht het onderwerp pensioen over, maar vertel dat solidariteit en een kritische blik op de wet en de Dienst geen oubollige begrippen zijn. Maak hem of haar enthousiast voor onze vereniging. Want het is zo eenvoudig: als een ieder van u dit jaar nu 1 collega als nieuw lid zou weten aan te brengen..... Dat zou fantastisch zijn.

Een aantal oudgedienden heeft vanmorgen afscheid genomen van het bestuur. Onder dankzegging voor hun inspanningen, schept dit ook kansen voor nieuwe (en jonge) bestuursleden. Ik zie het als één van mijn eerste taken om daar met spoed invulling aan te geven. Het bestuur heeft al gesproken met een aantal nieuwe kandidaat-bestuursleden en we hopen het bestuur spoedig te kunnen versterken.

Terugkomend op vertrouwen. Ik ben blij met het vertrouwen dat u in mij stelt door mij te verkiezen als uw voorzitter. Ik dank u voor dit vertrouwen.

Symposium VHMF

De Januskop van Belastingen

door Wilma van Hoeflaken

De Januskop van Belastingen, het dilemma in... (h)eerlijke belastingheffing!? Dat is de intrigerende onderwerp van het VHMF-symposium op 17 april in de Jaarbeurs in Utrecht. Zo'n 450 personen – ambtenaren van de Belastingdienst en Financiën, wetenschappers en belastingadviseurs – namen deel aan dit symposium.

Jurjen Glazenburg heet de aanwezigen welkom. Het is een van zijn eerste activiteiten als voorzitter van de VHMF. Jurjen is de opvolger van Erik Rutten, die tijdens de jaarvergadering van de VHMF eerder die dag aftrad als voorzitter. Glazenburg krijgt een luid applaus. Hij geeft het woord aan Frederieke Damme, directeur bedrijfsvoering van het Ministerie van Financiën. Zij is de dagvoorzitter. 'Wat een hoge opkomst, fantastisch', aldus Damme. Ze vertelt er direct bij dat ze dat al had verwacht, gezien de prikkelende titel van het symposium, 'De Januskop van belastingen', en zeker ook vanwege de interessante sprekers. 'De line up is de moeite waard', aldus Damme.

Ze vraagt de zaal: 'Is er daadwerkelijk sprake van die januskop? Wat is eigenlijk fair share? En welke rol heeft u daarin, als belastingadviseur of als medewerker van de Belastingdienst?' Damme verwijst naar de Panama Papers en de Paradise Papers. 'Het klinkt ver weg, maar dat is het niet. Het gaat u allen aan. Het is een turbulente tijd. En iedereen wil weten hoe het zit. Is het geen tijd om na te denken over hoe rechtsstatelijkheid gecombineerd kan worden met ethiek in de belastingheffing? En eerlijke belastingheffing, wat is dat dan?'

Complexiteit versus behoefte aan exacte informatie

Als eerste spreker kondigt Damme René ten Bos aan. Ten Bos is hoogleraar filosofie van de managementwetenschappen aan de Radboud Universiteit in Nijmegen en Denker des Vaderlands. De zaal zit vol deskundigen op het gebied van belastingheffing, dus daar gaat Ten Bos het niet

over hebben, zegt hij meteen. 'Behalve dat mijn favoriete voetbalclub FC Twente een heel vervelend naheffing heeft gekregen.' Hij zal ingaan op complexiteit, bureaucratie en 'de personificatie die overal optreedt in onze samenleving en die mogelijk niet goed is voor de belastingmoraal'. 'Overal zie je dat dingen heel complex zijn. Wetenschap gaat vandaag de dag niet meer zo zeer over onbetwifelbare waarheden en feiten. Dat is niet meer datgene wat mensen opwindt. We leven in een tijd dat mensen zeggen: het is faknieuws, nepnieuws', zegt Ten Bos. Wat mensen wel willen is dingen exact kunnen vaststellen. Als voorbeeld noemt hij de producenten van zonnepanelen. Die willen graag

Frederieke Damme

René ten Bosch

exact weten op hoeveel zonuren ze het komende jaar kunnen rekenen. Want dat bepaalt een beetje hoeveel zonnepanelen ze moeten maken. Die voorspelling is niet te leveren. Een ander voorbeeld dat ten Bosch noemt, zijn de forensische wetenschappen. Als het Nederlands Forensisch Instituut onderzoek doet naar misdrijven, zijn de uitkomsten vaak heel ambivalent. De politie, het Openbaar Ministerie en nabestaanden vinden dat vervelend, want die willen exact weten hoe iets gegaan is. Een voorbeeld dichtbij huis zijn de medische wetenschappen. Als we naar de dokter gaan, willen we best naar hem luisteren, maar alleen als hij ons probleem technisch oplost met een medicijn of een operatie. Maar als hij in plaats daarvan vragen gaat stellen over onze levensstijl, krijgen we niet wat we verwachten. Ten Bosch: 'Die eis van exacte informatie en exacte hulp is natuurlijk heel raar in een tijd dat wetenschappers het alleen maar hebben over scenario's.'

Hij noemt ook idiopathisering, wat betekent dat iedere aandoening zijn eigen set van oorzaken heeft. Vlak voor het symposium was in het nieuws dat één glas wijn per dag drinken de levensverwachting met vier of vijf jaar verkort. Ten Bosch: 'De fout is dat gedacht wordt dat de dood niet idiopathisch is. Dat er een causale relatie is tussen wijn en dood. Maar als je geen wijn drinkt, word je misschien depressief en dan ga je ook eerder dood. Het is dit soort complexiteit die we in de gaten moeten houden.' Hij vertelt over geologen in Italië die de zwaarte van een aardbeving niet goed hadden voorspeld en hiervoor nu worden vervolgd. En over klimatologen in Texas die vervolgd worden omdat ze de impact van een hurricane over Houston niet goed hadden voorspeld. 'Dat is merkwaardig', stelt Ten Bosch. 'Waar

wetenschap voortdurend complexiteit probeert aan te brengen, vraagt de samenleving om iets anders. De samenleving accepteert die complexiteit niet altijd, maar wil exacte resultaten.' Dat laatste heeft volgens hem te maken met bureaucratie.

Bureaucratie is een buffermachine

'Bureaucratie is een interessante organisatievorm', houdt Ten Bosch de zaal voor. 'En juist vanwege belastingen is het zo'n dominante organisatievorm geworden. U hebt een beroep dat zo oud is als China en Egypte.' Overal waar grote taken en projecten uitgevoerd worden, is veel geld nodig. Daar worden belastingen geheven. 'En dan krijg je bureaucratie.' Hij legt de herkomst van het woord uit. Burel komt van bura, het doekje dat een griffier bij het gerechtshof in de Middeleeuwen gebruikte om weg te wissen wat geschreven was. 'Dat je schrijft is belangrijker dan wat je schrijft.' Wat we doen in een bureaucratie is niet helemaal duidelijk, maar het is heel belangrijk voor de samenleving, aldus Ten Bosch. 'De bureaucratie tempert bepaalde verwachtingen die mensen koesteren ten aanzien van al te charismatische vormen van leiderschap.' Als voorbeeld noemt hij de Amerikaanse president Donald Trump. Nadat hij was gekozen werd gezegd: we hopen op de checks and balances. Dat is ook wat er gezegd wordt in Nederland als op lokaal niveau een wethouder wordt benoemd die weleens heel rare dingen zou kunnen doen. 'Dan hoop je dat de bureaucratie buffert tegen al te veel ambities, tegen al te snel dingen willen doen.' Kortom: 'Bureaucratie is een buffermachine.' Bureaucratie zorgt ervoor dat leiderschap tegengesproken wordt. Niet door activisme of protest, maar door alles een

beetje vloeibaar, diffuus en onduidelijk te maken. Dat is het nut van de bureaucratie. Ten Bos wijst erop dat er uit de Verenigde Staten een concurrerende bureaucratie gekomen is. De grondlegger daarvan is Frederick Taylor, een van de eerste managementconsultants en stichter van de Harvard Business School. Het grote verschil is dat de bureaucratie in de VS niet van de overheid komt, maar uit het bedrijfsleven. Deze bureaucratie heeft een heel andere hoedanigheid. Daar is geen sprake van bufferen van leiderschap, maar van het niet tegenspreken van charisma of leiderschap. Wij denken, jullie voeren uit. Dit wordt gekoppeld aan efficiencyoplossingen. Alles kan sneller, beter en gestandaardiseerd. Er is een strikte scheiding tussen denken en doen. En heel belangrijk is dat er geen conflict mag zijn. Ten Bos: 'Het is opvallend hoe weinig recht het Amerikaanse personeel heeft om de baas tegen te spreken.'

Diensten of producten?

Een dienst is iets wat je produceert en tegelijk consumeert. Productie en consumptie vallen dus samen. Een product wordt eerst geproduceerd en pas later geconsumeerd. Daardoor is standaardisatie op grote schaal mogelijk. Ten Bos signaleert dat tegenwoordig in bureaucratieën een productiementaliteit binnendringt in een dienstenbedrijf. 'Waarschijnlijk gebeurt dit ook bij de Belastingdienst.' Dat hoeft niet alleen maar slecht te zijn. Maar hij adviseert: 'Denk goed na over wat een product is en wat een dienst is. Als je wat een dienst is gaat reduceren tot een product, dan zijn we iets fundamenteels aan het verliezen over wat zorg is, wat onderwijs is en misschien ook wel wat belasting betalen is. Wat je vandaag hoort over ethiek en fair share heeft daar volgens mij wat mee te maken.'

Hoezo authentiek en integer?

Mensen keren zich in zichzelf terug. Ze raken steeds minder betrokken bij het grote geheel, stelt Ten Bos. 'Dit wordt de personificatie van de samenleving genoemd. Het gaat er niet meer om hoe jij je verhoudt tot de gemeenschap, maar hoe jij je verhoudt tot jezelf.'

Als voorbeeld noemt hij de 'authentieke en integere manager', die zegt dat het er vooral op aan komt dat je jezelf iedere ochtend in de spiegel recht in je ogen kunt kijken. 'Maar het interesseert mij helemaal niet hoe jij met je geweten omgaat, maar hoe jij verantwoording aflegt aan de gemeenschap', zegt Ten Bos. Hij laat zien hoe raar en nietszeggend een begrip als integriteit is. 'Integriteit vinden we iets belangrijks. Maar als je je belastingaangifte netjes invult en je schept daarover op in het café, vindt iedereen dat raar. Dat is toch je plicht?' Nog een voorbeeld. 'De huurmoordenaar die zegt: ik schiet geen vrouwen en kinderen dood, is er een met een zeer integere beroepsopvatting.' Hij stelt: 'Dit soort termen wordt in bestuurlijke kringen zo omarmd, juist omdat ze zo algemeen en vrijblijvend zijn. Ze betekenen niets. In de filosofie worden deze termen niet gebruikt. Als filosofen praten over deugden, hebben ze het over zaken waaraan een handelingsperspectief ten grondslag ligt, zoals vriendelijkheid of gastvrijheid.'

Ook leiderschap is zo'n term waarvoor veel belangstelling is. Ten Bos schetst een organisatie waar problemen zijn en een adviesbureau wordt ingeschakeld. Het adviesbureau

concludeert dat het in de organisatie ontbreekt aan visionair of richtinggevend leiderschap. 'En dan worden er leiderschapscursussen verkocht. Alsof je leiderschap kunt organiseren. Leiderschap zit niet in mensen zelf, maar ontstaat tussen mensen.' Houd op met die cursussen, adviseert hij. Wat 'visionair leiderschap' betreft merkt Ten Bos op dat hij dat alleen maar goed vindt als het een visie is die hij deelt. En als dat niet zo is hoopt hij dat de bureaucratie de concrete uitwerking van die visie tegenhoudt. 'Ook de Europese Unie is een soort van bureaucratie. In deze populistische tijden is het wel goed om erop te wijzen dat dit een idee is van mensen die de buik vol hadden van allerlei charismatische leiderschapsideeën in het begin van de vorige eeuw.'

De controleparadox

Ten Bos merkt op empathie vandaag de dag het fundament lijkt te zijn voor morele betrokkenheid. 'Empathie is dat je verantwoordelijkheid voelt voor iemand. Het vermogen om mee te lijden met anderen, wat overigens niet hetzelfde is als medelijden. Medelijden, zei Spinoza, is dubbel lijden.' Ten Bos zegt dat empathie geen basis is voor sociale rechtvaardigheid. Dat kan niet, want als het gaat om sociale rechtvaardigheid kun je niet afhankelijk zijn van wat je toevallig voor iemand voelt. Mensen zijn niet moreel betrokken bij groepen mensen, maar slechts bij een beperkte cirkel van misschien acht, tien of twaalf personen in hun nabije omgeving. Daarbuiten wordt het diffuser. 'Wij voelen weinig empathie bij degene die onze kleding hebben geproduceerd, zoals de juteplukker op de flanken van de Himalaya in Oost-India. In een tijd van globalisering hangen onze acties allemaal met elkaar samen, maar de empathie reikt niet zo ver.' Hij stelt dat je een sociaal rechtvaardige samenleving niet kunt organiseren op basis van empathie, maar op basis van koele solidariteit. 'Koele solidariteit kun je maar op een manier organiseren en die ene manier is de bureaucratie.' Belastingen zijn altijd bureaucratisch georganiseerd. Dat levert allerlei vreemdsoortige paradoxen op. Een daarvan is de

controleparadox. Bijvoorbeeld: hoe ga je om met mensen die een baan hebben? Uit onderzoek blijkt steeds dat wij over het algemeen vertrouwen stellen in mensen met een duidelijke professionele identiteit. De piloot, de brandweerman, de verpleegster. Niet de manager, want die heeft geen duidelijke professionele identiteit. Het merkwaardige is dat we leven in een samenleving waar als gevolg van de amerikanisering van de bureaucratie de controlemechanismen heel anders zijn. Frederick Taylor zei: managers moeten de baas zijn en de rest voert uit. Ten Bos: 'De managers, de bestuurders en de politici, dus degenen die wij niet vertrouwen, geven we de opdracht om degenen te controleren die we wel vertrouwen. Daar moeten we mee ophouden.'

Belasting betalen is iets bijdragen

De volgende spreker is Hans Gribnau, hoogleraar methodologie van het belastingrecht aan de Universiteit van Tilburg en bijzonder hoogleraar kwaliteit van de fiscale regelgeving aan de Universiteit van Leiden. 'Ik ben verbonden aan twee universiteiten, dus mijn identiteit is veranderd', grapt Gribnau. En met een verwijzing naar de grot

van de filosoof Plato: 'Voorkom dat je alleen maar je eigen collega's spreekt, dat je in een bubbel zit. Dat je in een grot zit en geprojecteerd op de wand ook alleen maar je eigen omgeving ziet.' Gribnau zal eerst ingaan op de belastingplichtige en vervolgens op de Belastingdienst. 'Het woord integriteit zal ook vallen. Dat mag u opvatten als fatsoen.' Volgens Gribnau is de bereidheid om belasting te betalen groot, zowel in Nederland als in Amerika. Voor Nederland verwijst hij naar uitkomsten van de Fiscale Monitor. Hoe kijkt de Nederlander naar het betalen van belasting? Is dat iets bijdragen, iets afstaan, of wordt hem iets afgepakt? Maar liefst 44 procent van de particulieren ziet belasting betalen als iets bijdragen, iets minder dan 40 procent beschouwt het als afstaan en de groep die vindt dat er iets wordt afgepakt bedraagt 17 procent. Bij ondernemers ligt het percentage dat belasting betalen beschouwt als iets bijdragen nog hoger. Hij houdt de zaal voor: 'Let goed op, dat zijn uw klanten of afnemers of hoe u hen ook noemt.' Hij veronderstelt dat sommige aanwezigen zullen zeggen: dat is niet mijn ervaring. 'Een groot deel van u heeft misschien niet eens met belastingplichtigen te maken, maar met uitworp.' Gribnau vertelt dat professor Leo Stevens ooit aan politici vroeg hoe zij dachten dat burgers stonden tegenover belasting betalen. 'Zij dachten dat mensen geen belasting wilden betalen. Zij hebben dus een vrij negatief beeld van de burgers.'

Asymmetrie Belastingdienst en belastingbetaler

Gribnau wijst op de asymmetrie tussen Belastingdienst en burgers. De inspecteur bemoeit zich met de burger of de ondernemer, die daar niet op zit te wachten. Het komt die burger of ondernemer op dat moment slecht uit. Een aan-

slag is sowieso een ingreep in zijn vrijheid. 'U hebt veel bevoegdheden. Dat kan behoorlijk bedreigend zijn.' Bovendien fungeren bedrijven een beetje als gratis Belastingdienst in Nederland, houdt hij de aanwezigen voor. Zij verzorgen immers de loonheffingen en de btw. 'Als de bedrijven niet voor u zouden werken, zou het een stuk lastiger zijn. Dan zou je dus denken dat de wetgever een beetje rekening houdt met bedrijven, maar dat gebeurt niet altijd.'

Om de asymmetrie te illustreren vertelt Gribnau over de eerste keer dat hij als beginnend inspecteur ging procederen. Hij was nerveus en zag er enorm tegenop. Daarna werd het routine. 'Maar wat denk je van een burger? Die moet procederen tegen een grote organisatie, tegen een black box. En het gaat om zijn eigen geld. Het raakt hem direct in zijn portemonnee. Daar ligt iemand wakker van. En een burger heeft minder bureaucratische competentie.'

Gribnau vertelt over zijn buurman, die nooit bezwaar maakte tegen de WOZ-waarde van zijn hoog en jaar in jaar uit een te hoge aanslag betaalde. De buurman werd zo nerveus bij de gedachte aan bezwaar maken, dat hij dan maar liever te veel bleef betalen. En ook al stond achterop de aanslag dat hij bezwaar kon maken bij burgemeester en wethouders in zijn eigen woonplaats, de man had het idee dat hij daarvoor naar Den Haag moest. 'Veel mensen hebben geen idee. Ze worden alleen al van die blauwe envelop nerveus. Die angst om te procederen en het gevoel van afhankelijkheid jegens die machtige Belastingdienst gelden niet alleen voor belastingplichtigen, maar ook voor veel adviseurs.'

De Januskop van de Belastingdienst

Dat is asymmetrie. Zoals het ook asymmetrie is dat de inspecteur het algemeen belang moet behartigen, noblesse

Hans Gribnau

oblige. De burger behartigt zijn eigen belang en mag dus egoïstisch zijn.

Vervolgens belandt Gribnau bij de Januskop van de Belastingdienst. 'Als belastingplichtige zie je horizontaal toezicht, transparantie, een open relatie vanuit vertrouwen. Maar je ziet ook dat het toezicht veel harder wordt. Steeds meer verplichtingen, steeds meer sancties, steeds hogere sancties, die ijzeren vuist wordt steeds sterker.' Ter illustratie verwijst hij naar de brief van de staatssecretaris van 27 januari vorig jaar en naar de nieuwe brief omtrent belastingontwijking, naar het feit dat er wordt gesproken over naming en shaming. 'Het gaat ver. Dat is allemaal macht die u hebt. Zo percipieert de burger dat. U kunt wel zeggen: ja, maar er zijn garanties en ik moet het allemaal aan mijn teamleider vragen, maar de burger heeft het idee dat hij met een machtige organisatie te maken heeft die vaak niet transparant is.'

Calculerende mentaliteit

Gribnau wijst erop dat het mede door de wetgever komt dat de belastingplichtige bezig is met taxplanning. 'Neem de hypotheekrente. De wetgever wil dat u een eigen woning hebt. Het is de wetgever die wilde dat u aan de spaarloonregeling en aan premiespaarregeling meedeed. Dat was een enorm succes. Maar ja, het kostte de schatkist te veel geld. De premiespaarregeling werd afgeschaft en het maximum van de spaarloonregeling werd beperkt. Dus de wetgever is enorm aan het calculeren, zodat hij bereikt wat hij wil bereiken. De calculerende mentaliteit van de burger is deels aangejaagd door de wetgever. Daarmee stimuleer je dat er bij belastingplichtigen een focus op regels is. En ook de wetgever focust zich op regels. Steeds fine tunen, iedere keer de regels veranderen. Dan ben je niet meer bezig met fair share.'

De integriteit van de inspecteur is belangrijk, stelt hij. 'Als ik dat concreter moet maken, het gaat om loyaliteit, om eerlijkheid. Niet corrupt zijn hoort daar ook bij, maar dat valt in Nederland wel mee, denk ik.' Ook wijst hij erop dat de inspecteur magistratelijheid moet tonen. 'Je moet anticiperen op de rol van de rechter. Je moet geen dingen doen die niet door de beugel van de rechter kunnen. Daar moet je zelfs iets vanaf blijven in principe. Het is de vraag of je datgene wat rechtens kan, ook zou moeten willen.' Hij wijst erop dat toepassing van de wet- en rechtsbeginselen belangrijk is, evenals doel en strekking van de wet toepassen en dat de inspecteur redelijkheid en billijkheid moet betrachten. 'Het gaat om het heffen van het juiste bedrag op de juiste manier, niet om zo veel mogelijk te heffen. Speel het spel fair. Dat kennen we als een juridische norm. Het kristalliseert door de Hoge Raad langzaam uit tot een beginsel van behoorlijk bestuur. Het was negatief geformuleerd: je mag de burger niet van proceskansen afhouden. Maar je kunt het ook zien als: je mag de burger niet als tegenstander behandelen, wees open en niet vooringenomen. Gewoon respect tonen jegens de burger en jegens de adviseur. Ook als die belastingplichtige of die adviseur rare dingen doet, want die mag voor zijn particuliere belang kiezen.' Hij wijst erop dat het best zo kan zijn dat een belastingplichtige allerlei vervelende dingen heeft meegemaakt met de Belastingdienst en tenslotte tegen zijn adviseur heeft ge-

zegd: 'Nu is de maat vol. Nu zorg je ervoor dat ik zo min mogelijk betaal. Rare ervaringen met de Belastingdienst kunnen ertoe leiden dat een redelijke belastingplichtige op eens zijn hakken in het zand zet.' Hij houdt de zaal voor: 'Het kan zijn dat u het zelf niet in de gaten hebt. U bent open, maar uw voorganger heeft dingen gedaan waardoor deze belastingplichtige totaal van de leg is geraakt.'

Adviezen

Gribnau geeft de aanwezigen tal van praktische adviezen. 'Als een burger een beroep doet op het gelijkheidsbeginsel en u hebt in vergelijkbare gevallen een interpretatie gekozen die voor een groep belastingplichtigen iets voordeliger was, dan moet u dat bij een ander geval natuurlijk ook doen', stelt Gribnau. 'Overigens moet je beginselen van behoorlijk bestuur ook ambtshalve toepassen en niet zeggen: laat die belastingplichtige eerst maar naar de rechter gaan. Je moet het gelijkheidsbeginsel zelf toepassen.' Dat kan nog goed zijn voor de compliance ook.

Neem geen intimidatiebesluiten, zegt Gribnau. Hij vertelt dat deze term afkomstig is van Geppaart, vroeger hoogleraar belastingrecht in Tilburg. 'Geppaart hekelde beleidsregels waarin een heel straf standpunt werd ingenomen, dat het zeker niet zou halen bij de rechter. Een wet die je veel te strak interpreteert. Dan maak je eigenlijk misbruik van je machtspositie.' En opportunisme mag ook niet, stelt hij. 'Niet bij de ene belastingplichtige het ene standpunt innemen en bij de ander anders beslissen, vanuit de veronderstelling dat de belastingplichtigen elkaar toch niet spreken en de staat een maximaal resultaat behaalt.' En uiteraard mogen de inspecteurs niet eigenmachtig voor rechter spelen. 'Ik hoor van Theo Poolen altijd dat de contacten tussen DG-Bel en DG-FZ goed zijn, dus als er iets in die orde speelt, geef het gewoon door.'

Gribnau wijst erop dat Maarten Feteris, nu president van de Hoge Raad, al in 1996 concludeerde dat de Belastingdienst zeer veel bevoegdheden heeft. 'Gelukkig hebben wij wel een heel redelijke Belastingdienst, maar realiseert u zich dat u die ruime bevoegdheden op een redelijke manier moet toepassen.' Gribnau adviseert ook om altijd naar de concrete omstandigheden te kijken. 'Dat is gewoon het proportionaliteitsbeginsel. Probeer ook een beetje te kijken vanuit de positie van belastingplichtige. Waarom doet hij dit? De belastingplichtige kan heel goede redenen hebben om iets te doen, binnen wet- en regelgeving natuurlijk.' Grensverkenning is uit den boze, stelt Gribnau. 'Een inspecteur die aan grensverkenning doet, dat kan natuurlijk niet.'

Niet van het kastje naar de muur

Soms zitten inspecteurs zo dicht op een zaak dat ze niet alles voldoende scherp meer zien. Voldoende afstand is nodig voor reflectie op het eigen handelen. Daarom adviseert Gribnau hen om met collega's te praten over hun werkzaamheden. Ethische opvattingen ontwikkelen zich juist in een dialoog. 'Probeer erachter te komen hoe een ander er naar kijkt. Wat mij betreft praten jullie ook met de adviseur.' Als de inspecteur zijn werk op een magistratelijke wijze doet, kan het zijn dat de belastingplichtige denkt: nou, als ik zo behandeld word, ga ik zelf ook minder scherp aan de

Arjo van Eijsden

wind varen, aldus Gribnau. Ook raadt hij de aanwezigen aan om aandacht te besteden aan wat de Nationale Ombudsman zegt over hoe een organisatie burgers moet behandelen. Dat gaat om eenvoudige dingen als voortvarendheid. 'Laat mensen niet in een soort Kafka-omgeving verdwalen, voorkom dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd. Probeer met voortvarende oplossingen te komen. Zorg voor begrip, vertrouwen en transparantie, wat mij betreft niet alleen bij horizontaal toezicht, maar ook daarbuiten.'

Gribnau stelt dat integriteit de legitimiteit kan verhogen en daarmee ook de compliance. Hij raadt de inspecteurs aan om open te staan voor al die verschillende typen belastingplichtigen en adviseurs die zij tegenkomen. 'Zeker fiscale advocaten zijn vaak felle jongens en meisjes, maar realiseer je dat zij voor hun klanten vaak het laatste redmiddel zijn.'

Ook vindt hij het belangrijk dat inspecteurs zich realiseren dat de fiscale ethiek enorm in ontwikkeling is. Nu worden constructies bestreden die tien jaar geleden nog aanvaard werden. 'Dus beoordeel een constructie van tien jaar geleden niet te snel met de blik van nu. Misschien moet je zo'n constructie wel aanpakken, maar realiseer je dat die in een andere tijd tot stand kwam. De eigen ethiek van de Belastingdienst is in die tijd ook veranderd.'

Hij wijst er nogmaals op dat de inspecteurs werken in de 'black box' die Belastingdienst heet en dat de gemiddelde belastingplichtige geen idee heeft van hoe het er bij de Belastingdienst aan toe gaat. 'Zorg dat die black box geen grot wordt, waarin u niet open staat voor invloeden van buiten. En tot slot: magistratelijkheid begint met vriendelijkheid.'

Ingewikkelde acrobatische toeren

Arjo van Eijsden, tax partner bij EY, een van de big four, is

de derde spreker. Hij zal spreken over ethiek in de belastingadviespraktijk. Van Eijsden is ook lid van het dagelijks bestuur van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB). Hij spreekt vanuit die beide hoedanigheden. Zijn bijdrage aan het symposium heet 'De rol van ethiek in de belastingadviespraktijk: quo vadis?' Van Eijsden: 'Bewust heb ik quo vadis toegevoegd aan de titel, waar gaan we heen? Ik wil u inzicht geven in de ontwikkeling die de adviseurs hebben doorgemaakt.' Hij stelt dat de media, zowel nationaal als internationaal, zeer veel belangstelling hebben voor fiscaliteit. De berichten gaan bijna altijd over belastingontwijking, op nationaal, Europees, OESO- en wereldwijd niveau. 'De wereld verandert. Veranderen de adviseurs mee?' Van Eijsden denkt dat de perceptie die het grote publiek heeft van het beroep van belastingadviseur niet strookt met de werkelijkheid. 'Veel mensen denken dat een belastingadviseur de hele dag bezig is met ingewikkelde acrobatische toeren om te zorgen dat er zo weinig mogelijk belasting betaald wordt. Dat adviseurs steeds zoeken naar de mazen in de wet.'

Hij toont een onderdeel van de website 'Ikwilbelastingadviseurworden.nl', een site die de NOB heeft gemaakt om met name jonge mensen wegwijs te maken. Daar staat: 'Als belastingadviseur help je bedrijven en particulieren om te voldoen aan de vele verplichtingen die de fiscale wetten en regels opleggen. Je werkt dus altijd in opdracht van cliënten voor wie je je maximaal inzet om het beste resultaat te bereiken. Belastingen zijn voor bedrijven gewoon kosten, die ze zo laag mogelijk willen houden. Bij alles wat je doet houd je je natuurlijk wel aan wat volgens de wet wel en niet mag.'

Van Eijsden: 'Dat je particulieren en bedrijven helpt om te voldoen aan hun fiscale verplichtingen, is mij uit het hart gegrepen.' Hij zegt dat de fiscale regels zo ingewikkeld zijn

geworden, dat veel mensen door de bomen het bos niet meer zien. 'Dus het is hard nodig dat er belastingadviseurs zijn. Ik durf te stellen dat de belastingopbrengst zonder belastingadviseurs een stuk lager zou zijn.' Er staat op deze site ook dat belastingen als kosten worden gezien en dat bedrijven die kosten zo laag mogelijk willen houden. Van Eijdsden: 'Ik denk dat je daar vraagtekens bij kunt zetten; ik weet niet of dat altijd zo is. En tot slot: adviseurs helpen daarbij, binnen de grenzen van de wet. Daarmee zijn we aangekomen bij het onderwerp ethiek.'

Moreel kompas

Voor Van Eijdsden is het een gegeven dat een belastingadviseur zich met ethiek bezighoudt. Dit ondersteunt hij met een citaat van Heleen Dupuis, emeritus hoogleraar medische ethiek aan de Universiteit van Leiden. Dupuis stelt dat veel mensen niet weten wat ethiek is, terwijl iedereen voortdurend met ethiek bezig is, variërend van wat je doet op je werk tot wat je eet. Van Eijdsden zegt dat hij zich realiseert dat hij zich op glad ijs begeeft door iets over ethiek te zeggen met twee hooggeleerde filosofen in de zaal – doelend op de twee eerdere sprekers, Ten Bos en Gribnau –, maar voegt eraan toe: 'Heleen Dupuis heeft er ook voor doorgeleerd.' Hij stelt dat het niet zo is dat mensen kunnen denken: ik ga naar kantoor en de komende acht uur hoef ik me niet met ethiek bezig te houden. Dat is een illusie. Maar anderzijds: 'Sommige adviseurs zien ethiek wellicht vooral als een privékwestie.'

Hebben belastingadviseurs een moreel kompas nodig? Voor het antwoord op die vraag verwijst Van Eijdsden naar Joris Luyendijk, die in 'Dit kan niet waar zijn' iemand citeert die zegt: 'Dit systeem kan alleen wezenlijk beter als we de amoraliteit aanpakken. (...) Het zijn geen slechte mensen, het zijn mensen die niet langer denken in termen van goed of slecht, professionals.'

Ook Dupuis pleit voor een moreel kompas voor adviseurs, 'een set handvatten om je eigen handelen moreel te beoordelen.' Tot slot citeert hij Gribnau: 'Ook belastingadviseurs dienen de morele integriteit in acht te nemen, ook in deze tijd, waarin het belastingrecht een hoog technisch en daarmee ogenschijnlijk minder moreel gehalte heeft.' Van Eijdsden zegt dat Gribnau ook wijst op de enorme invloed van belastingadviseurs op belastingplichtigen. 'Daar kan ik uit eigen ervaring over meespreken', aldus Van Eijdsden. 'Wij realiseren ons als belastingadviseurs te weinig hoeveel invloed we hebben en dat onze keuzes uiteindelijk van invloed zijn op de keuzes die belastingplichtigen maken.'

Letter, geest en hart

Amoraliteit, het aspect dat genoemd wordt in het boek van Luyendijk, is een belangrijk punt dat je bij belastingadviseurs veel tegenkomt, aldus Van Eijdsden. 'We zijn niet moreel of immoreel, maar amoreel. Wij schetsen slechts de mogelijkheden waaruit de belastingplichtigen kunnen kiezen.' Van Eijdsden citeert vervolgens zijn oud-kantoorgenoot, Simon Strik, die een bijdrage heeft gegeven aan het preadvies over ethiek van de Vereniging voor Belastingwetenschap. Er zijn tal van punten in te brengen tegen de stelling dat belastingadviseurs veel meer aan ethiek zouden moe-

ten doen. 'In de eerste plaats, en dan verwijs ik ook naar René ten Bos, is van veel begrippen niet duidelijk wat ermee bedoeld wordt. Als een beroep gedaan wordt op fair share, wat betekent dat dan? Wordt dat niet bepaald door de wetgever? En neem het beroep op belastingadviseurs om zich niet alleen te houden aan de letter, maar ook aan de geest van de wet. Wat is die geest van de wet dan?' Van Eijdsden: 'Ethisch gedrag vertalen als: doe een beetje fatsoenlijk is dan ook niet zo makkelijk in te vullen.' Hij noemt twee voorbeelden. Het eerste voorbeeld is een grensoverschrijdende situatie, waarbij een betaling in het ene land aftrekbaar is en in het andere land niet. 'Dan is er sprake van een dispariteit. Als daar – bewust of onbewust – gebruik van gemaakt wordt, is dat dan ethisch onverantwoord?' Het tweede voorbeeld betreft het onderbrengen van een vermogensbestanddeel in een BV, om zo aan box 3 te ontkomen. 'Er wordt wel gezegd: dat kan toch niet de bedoeling zijn. Maar als je kijkt naar de vormgeving van box 3, waar gerekend wordt met rendementspercentages die in de markt niet worden behaald, dan is begrijpelijk dat belastingplichtigen er de voorkeur aan geven onder het regime van box 2 te vallen.'

Bovendien, als ethiek betekent dat vooral de geest van de wet bepalend is, dan doet de Belastingdienst meestal ook niet aan ethiek. Die houdt zich volgens Van Eijdsden vooral aan de letter en aan doel en strekking van de wet. 'Terwijl op belastingadviseurs een beroep gedaan wordt om rekening te houden met de geest van de wet. Zelf doet de dienst dat niet, in ieder geval niet in het voordeel van de belastingplichtige, is de beleving. Heel vaak hoor je dan: lex dura sed lex. Hoe begrijpelijk dat op zichzelf ook is, als van belastingadviseurs verwacht wordt dat zij wel rekening houden met de geest van de wet, voelt dat toch een beetje als met twee maten meten.' Van Eijdsden parafraseert professor Nouwen, die een boek schreef met verhalen over het belastingrecht, onder de titel "Ook de fiscus heeft een hart". Volgens Van Eijdsden kun je in het licht van het bovenstaande de vraag stellen: 'Heeft de fiscus wel een hart?'

Roomser dan de paus

In nummer 88 van Informatief schrijft Thijs Hellegers ter voorbereiding op het VHM-symposium: 'Tegenover de legalistische houding van de Belastingdienst staan (sporadische) signalen dat de dienst open staat voor een meer maatschappelijke benadering, uitgaande van een (h)eerlijke bijdrage van iedereen.' Van Eijdsden verwijst hiernaar en zegt: "ik juich dit toe, als dat betekent dat de belastingplichtige niet steeds nul op rekest krijgt als hij vraagt om een rechtstoepassing die zich moeilijk verdraagt met de letter van de wet maar wel als een redelijke wetstoepassing kan worden aangemerkt.'

In de derde plaats wordt wel de vraag opgeworpen of ethiek daadwerkelijk iets toevoegt aan het instrumentarium dat er al is. Niet alleen is er de wet zelf (belastingen worden geheven uit kracht van een wet), maar daarnaast bestaan er tal van anti-misbruikbepalingen, kunnen er boetes en andere sancties worden opgelegd ingeval van laakbaar gedrag, en kan de fiscus de feiten (her)kwalificeren en het leerstuk van *fraus legis* inroepen.' Verder wordt van belastingadviseurs verwacht dat zij hun klanten wijzen op alle wettelijke moge-

lijkheden. 'Als we dat niet doen, is er een serieus aansprakelijkheidsrisico.' Hij voegt er direct aan toe dat dit argument in de top-10 van morele excuses staat. 'Als ik het niet had gedaan, had een ander het gedaan.'

Nog een argument: de concurrentie tussen staten. Landen willen in het algemeen juist een gunstig fiscaal vestigingsklimaat. 'Moet de adviseur dan roomser zijn dan de paus?' 'Ik zeg niet dat de hiervoor genoemde argumenten per se de mijne zijn, maar deze punten laten wel zien dat de mening dat ethiek zonder meer tot het instrumentarium van de belastingadviseur behoort, niet door iedereen wordt gedeeld.'

Jongere adviseurs

Desondanks gebeurt er van alles. Van Eijdsden verwijst naar de Tax Transparency Benchmark van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO), waarin aanbevelingen staan voor belastingadviseurs. Bijvoorbeeld: neem ook morele overwegingen mee. En: houd je niet alleen aan de letter, maar ook aan de geest van de wet. Een ander voorbeeld is het rapport 'Leiderschap in ethiek' dat geschreven is in opdracht van werkgeversorganisaties VNO/NCW en MKB-Nederland. Hierin wordt een beroep gedaan op het bedrijfsleven om zich ethisch te gedragen. Er wordt onder meer onderscheid gemaakt tussen verschillende uitgangspunten, zoals legalisme, conformisme en ethiek. Van Eijdsden denkt dat de legalistische benadering in het verleden voor veel adviseurs de rode draad was van hun handelen. 'Kon het volgens de wet? Dan was het geoorloofd.' Maar hij voegt daar gelijk aan toe dat hij zelf in de 20 jaar dat hij bij EY werkt, nooit gezien heeft dat belastingadviseurs alleen naar de letter van de wet kijken; ook doel en strekking van de wet wordt in de beschouwing betrokken. Hij denkt dat de adviseurs tegenwoordig zijn opgeschoven naar de conformistische categorie; ze kijken niet alleen of iets conform de letter, het doel en de strekking van de wet is, maar ze kijken ook naar de gevolgen van hun advisering; daarbij gaat het niet alleen om de fiscaaltechnische gevolgen, maar ook om andere gevolgen. Bijvoorbeeld: wat betekent dit advies voor de relatie met de Belastingdienst? Is het advies uitvoerbaar? Wat betekent het voor de reputatie van dit bedrijf? Wat vinden de aandeelhouders en de Raad van Commissarissen? Van Eijdsden: 'Deze elementen worden steeds vaker meegenomen in de advisering.' Volgens Van Eijdsden zijn belastingadviseurs zich in toenemende mate bewust van de gevolgen van hun handelingen voor de klant of het kantoor zelf. 'Dat zie ik zeker bij jonge belastingadviseurs. Misschien omdat zij opgegroeid zijn in een tijd waarin in de media veel aandacht is voor belastingontwijking. Mogelijk dat daardoor hun beeld is veranderd.'

Het B-team

Na het legalisme en het conformisme zie je langzamerhand een verschuiving naar de meer ethische benadering, signaleert Van Eijdsden. Ook als een advies conform de letter van de wet is, en ook andere dan de fiscaaltechnische gevolgen geaccepteerd zijn, komt onder omstandigheden de vraag op: Moeten we dit wel doen? Vinden we dit wel goed? Van Eijdsden: 'Die houding sijpelt door, zowel bij belastingadvieskantoren als bij klanten.' Kantoren hebben dan ook

steeds vaker gedragsregels, een code of conduct, en een commissie die meekijkt met bepaalde adviezen.. Van Eijdsden vertelt daarnaast over het B-team, een groep bedrijven die 'responsible tax' als leidraad hebben. 'Zij stellen: Plan A is winstmaximalisatie. Dat is geen optie meer. We moeten naar plan B en ons veel meer realiseren wat de gevolgen zijn van ons handelen.'

Deze discussie speelt ook bij de NOB. Ook de NOB heeft een code of conduct. Uitgerekend op de middag van het VHMF-symposium staat de gedragscode weer op de agenda van een NOB-bestuursvergadering. Van Eijdsden zegt dat hij zijn wenkbrauwen ook frons als hij in de Panama Papers en Paradise Papers leest wat sommige belastingadviseurs doen. Maar hij wijst ook op het belang van wederkerigheid. Is er in de samenleving niet vaak sprake van een dubbele moraal? Wat te denken van hypotheekrente die wordt afgetrokken, zelfs als de hypotheek afbetaald kan worden? En hoeveel mensen tanken niet over de grens (belastingontwijking) of laten het huis zwart schilderen (belastingontduiking)? 'Wederkerigheid is ook van belang in relatie tot de Belastingdienst (mag de fiscus aan fiscale grensverkenning doen?) en de fiscale wetgever (hoe redelijk is bepaalde wetgeving nog?).'

Wat gaan we morgen doen?

Na de pauze kondigt Damme Leo Stevens aan, emeritus hoogleraar Fiscale Economie aan de Erasmus Universiteit en tot voor kort kroonlid van de SER. Stevens vertelt dat hij voor de pauze 'uitermate interessante betogen' heeft gehoord. Maar voor hem is de belangrijkste vraag: 'Wat doen we er concreet mee? Laten we thans alle constructieve innovatieve krachten verzamelen.' Stevens richt zich daarbij vooral tot de jongeren. Hij erkent dat er 'veel expertise' aanwezig is bij de 'grijze krachten' in de zaal, 'maar die genieten thans vooral van hun pensioen in de hoop dat Erik Rutten bij het ABP ervoor zal waken dat dit op orde blijft.' Rutten, die die ochtend op de jaarvergadering van de VHMF afscheid nam als voorzitter, is kandidaat voor het Verantwoordingsorgaan van ABP. 'De jongeren hebben nog een hele carrière voor de boeg', zegt Stevens. 'Laten we samen het debat voeren over faire verhoudingen binnen onze samenleving. Er zijn toch al te veel maatschappelijke tegenstellingen gecreëerd. Maar het zijn vooral de jongeren die bij moeten dragen aan een vernieuwde koers. Wat gaan zij morgen tegen hun leidinggevendenden zeggen over wat vandaag hier is gebeurd?'

Stevens, die in tegenstelling tot de andere sprekers niet op het podium staat, maar in de zaal, wil geen lezing houden, maar interactie. Hij doet een oproep aan de aanwezigen om het symposium straks niet zomaar af te sluiten en alles vervolgens gewoon bij het oude laten. 'Dit symposium moet het begin zijn van een nieuw elan bij de Belastingdienst.' Met nadruk: 'Ik ben het zat op een aantal punten, gewoon hartstikke zat! Tijd voor constructieve vernieuwing.'

Volgens Stevens worden mensen die zeggen dat ze bij de Belastingdienst werken tegenwoordig vaak meelijwekkend aangekeken. 'Dat vind ik gruwelijk voor die jonge menen die zo veel hart hebben voor de zaak! Een dienst die altijd als voorbeeld van een goed functionerende overheidsdienst naar voren werd geschoven en die in de publieke opinie nu

Leo Stevens

zo ver is afgezakt. Dat moet binnen een paar jaar anders. En dat kan!

Voortsjokkende onnozele pakezel

Stevens vergelijkt de Belastingdienst met een onnozele pakezel die voort sjokt. Die lijdzaam wetgeving aanvaardt waarvan ieder weldenkend mens weet dat de regels hun geloofwaardigheid steeds meer verliezen en nauwelijks nog adequaat uitvoerbaar zijn. 'Zo onnozel, zo weinig professioneel, alsof de dienstleiding geen eigen opvatting heeft over wat deugdelijke wetgeving is.' De communicatie bij de Belastingdienst, tussen collega's onderling en tussen dienstleiding en werkvloer, moet gewoon beter. Ook in de terugkoppeling naar de wetgever. Dat is nodig om de reputatie van de Belastingdienst te herstellen. 'Als dienstleiding kun je niet alles topdownvoor elkaar krijgen. Je hebt de mensen aan de basis nodig, met een frisse blik en goed ideeën', stelt Stevens. Hij zegt ook: 'Als ik tot de top van de Belastingdienst zou horen, zou ik vanmiddag hier geweest zijn. Dit is een gemiste kans.' Uit de zaal klinkt applaus.

Stevens wil een paar punten aan de orde stellen en zegt bij voorbaat dat zijn verhaal strookt met het betoog dat Hans Gribnau eerder die middag hield en dat hij van harte onderschrijft. Hij begint met de rechtsstatelijkheid van de fiscale wetgeving. 'De overinstrumentalisering van onze belastingwetgeving heeft de geloofwaardigheid in haar kern aangetast. Wij worden geacht voor allerlei problemen in de samenleving een fiscale oplossing te kunnen bieden. Als het via directe regelgeving niet lukt, moet er maar een fiscaal sausje over en dan wordt aangenomen dat het wél lukt. Daarmee krijgt de Belastingdienst de tekortkomingen van de wetgever in de schoenen geschoven' Als voorbeelden noemt hij het eigen woningregime, de ondernemersfacili-

teiten en de oudedagsvoorziening. 'Ik ga dat niet behandelen. Jullie weten beter dan ik hoe schots en scheef de regels in elkaar zitten.'

Stevens verwijst naar zijn column in Het Financieele Dagblad die ochtend, over de vermogensrendementsheffing in samenhang met de ouderenkorting. 'Je hebt toch altijd het gunstigste resultaat als je het vermogen in helften verdeelt? Ja, meestal wel, maar bij ouderenkorting kan het anders zijn. Ondanks de rekenhulp is dat voor de doorsnee belastingbetaler een doolhof.' Ook verwijst hij naar de afschaffing van de wet-Hillen. 'Dat soort wetgeving ondermijnt het vertrouwen in de overheid. Eerst roept de overheid: los af, dan heb je straks een onbelast eigenwoningbezit. En als mensen dat hebben gedaan, verander je de regels.' Tegen de zaal: 'En dat is de realiteit waarin jullie de wet op een rechtsstatelijke manier moeten uitvoeren.'

Een ander punt betreft het oude en nieuwe regime ten aanzien van de eigen woning. 'Kunnen jullie geautomatiseerde systemen de daarvoor relevante gegevens nog wel ophoesten? Ook nadat iemand is gescheiden, verhuisd, in het buitenland heeft gewoond en drastisch heeft verbouwd? Een van de meest opmerkelijke ficties: de Belastingdienst wordt geacht om dat allemaal te weten.' En iedereen moet de kaken op elkaar houden en tegen de buitenwacht zeggen: ja hoor, wij weten dat allemaal.' Hij vraagt aan de zaal: 'Waarom zeggen jullie niet via de dienstleiding tegen de wetgever dat dit niet meer zo kan?'

Wetgeving en uitvoering: twee werelden

Op de jongeren in de zaal, de nieuwkomers bij de Belastingdienst, doet Stevens een oproep om niet klakkeloos te berusten in het 'oude denken' en duidelijker aan te geven wanneer iets beter kan. Een van de aanwezige jongeren,

Marit Oosterom, die vorig jaar na haar afstuderen begon bij de Belastingdienst als tax talent trainee, zegt dat ze het idee heeft dat de Belastingdienst en het ministerie van Financiën twee gescheiden werelden zijn. 'Terwijl ze zoveel van elkaar kunnen leren. Bij het maken van wetgeving moet je rekening houden met de uitvoering. Binnen de Belastingdienst is zoveel kennis. Er is wel een uitvoeringstoets, maar er is meer mogelijk.' Zij oppert het idee om denktanks in te stellen, met mensen vanuit verschillende achtergronden. Ook wijst ze op de mogelijkheid om stage te lopen, ambtenaren van Financiën bij de Belastingdienst en andersom. 'Juist', zegt Stevens. 'Weg met die schotten; geef professionaliteit de ruimte.'

Een deelnemer in de zaal met een ict-achtergrond noemt de uitvoeringstoets 'een Haags feestje'. 'Ik zou daar graag bij zijn. Ik zie vrij snel waar het mis kan gaan.'

Er ontstaat een levendige discussie. Als iemand in de zaal iets wil zeggen, maar geen microfoon heeft, roept Stevens 'Máák dan volume'. Een ander zegt dat er al heel veel gebeurt bij CBB. Kennen de nieuwkomers CBB, vraagt Stevens zich af. 'Natuurlijk', zegt de CBB'er, maar er zijn vragende blikken in de zaal.

Een van de jongere deelnemers in de zaal merkt op dat jonge belastingadviseurs en jonge belastinginspecteurs veel meer samen het debat moeten aangaan over hun professe en over maatschappelijke ontwikkelingen. Stevens: 'Jonge professionals van de Belastingdienst, realiseer je dat de belastingadviseur je vijand niet is. Verketter elkaar niet. De dienst heeft belang bij een goed functionerend belastingadvieswezen.'

Achter slot en grendel

Het tweede thema dat Stevens aankaart noemt hij zelf 'een gênant thema'. 'Ik chargeer, maar zie het als een didactische overdrijving. Als de belastingadviseur de dingen zou doen die de wetgever en de uitvoerder doen, zou hij als initiator of medeplichtige achter slot en grendel gaan.' Als voorbeeld noemt hij de spaarder met geld op spaarrekening, die aangeslagen wordt voor 4 procent rendement. 'Wetende dat dat onmogelijk is. Mensen zeggen: het is je reinste diefstal. Dat wist Augustinus ook al. Die sprak van een gelegaliseerde roof.' Tegen de medewerkers van Financiën en de Belastingdienst in de zaal: 'Dit moet je niet willen. Dit krijgen jullie op je brood. Als de adviseur zo iets doet, vraag je je als inspecteur af of hij met zo'n grensoverschrijdende attitude nog wel past in horizontaal toezicht.' Andere punten die funest zijn voor het vertrouwen, zijn bijvoorbeeld het inkomensafhankelijk maken van de algemene heffingskorting, de arbeidskorting en de afbouw van de aanrechtsubsidie. 'In de beleving van mensen die geen eigen arbeidsinkomen hebben, is dit een boete. Dan kun je kortingen, zoals de aanrechtsubsidie, niet verzilveren.' Terwijl iemand met veel vermogen moeiteloos vermogensinkomen kan overhevelen naar de andere partner die zo wel zijn kortingen kan verzilveren. 'Kijk, dit ben ik beu, het is al jaren zo en het afbouwproces gaat gewoon door. Op deze manier gaat de belastingmoraal aan diggelen.'

Hij komt met nog een ander voorbeeld. Iemand met een arbeidsconflict wordt onvrijwillig ontslagen. Dat mondt uit in een rechtszaak. Er volgt geen veroordeling in de kosten van

het geding – wellicht omdat de rechter of de advocaat de fiscale regels onvoldoende kennen -, maar wel een vergoeding van €125.000 voor onrechtmatig ontslag. Daarvan gaat €40.000 naar de advocaat, maar de belasting wordt geheven over €125.000 en de arbeidskorting is vanwege de inkomensafhankelijkheid nihil. Dit soort ongerijmdheden, en Stevens zegt nog een reeks andere tekortkomingen te kunnen opsommen, krijgt de Belastingdienst (onterecht) in de schoenen geschoven. Dat doet afbreuk aan zijn reputatie en is pijnlijk voor de uitvoerders. Stevens vraagt aan Joop van Lunteren, een van de vorige directeuren-generaal van de Belastingdienst, die in de zaal aanwezig is: 'Hoe loste jij dit soort knelpunten vroeger op?' Van Lunteren zegt: 'Ik vertelde de staatssecretaris dat dat slecht is voor de belastingmoraal en dus voor de schatkist van de staat. Maar ik denk dat je dat vroeger makkelijker kon zeggen dan nu.'

Ook Stevens heeft die indruk. 'Vroeger kon je het gebrek aan redelijkheid van een wetsvoorstel ter discussie stellen. Nu wordt dat snel gezien als deloyaal. De beelden van loyaliteit en deloyaliteit zijn veranderd.' Hij haalt scherp uit naar de Broedkamer van de Belastingdienst. 'Daar zitten de krachten die zeggen: sorry hoor, topdown, zo doen we het, punt uit. Dat is een griezelige ontwikkeling. Een rechtsstatelijke Belastingdienst mobiliseert zelf zijn tegenkrachten.'

Inhoud en proces

Stevens pleit voor een toezichthouder voor de Belastingdienst, waar medewerkers terecht kunnen met de rechtsstatelijke tekortkomingen die genoemd zijn. Van Lunteren verwacht daar niet veel van. 'De oorzaak zit dieper.'

Sommige deelnemers vertellen op uitnodiging van Stevens over hun ervaringen bij de Belastingdienst. Zoals de jongere die vertelt dat het bij de Belastingdienst totaal anders is dan hij verwachtte. Positief of negatief? 'Beide. Het enthousiasme, de vriendelijkheid en de vakkennis zijn enorm. Aan de andere kant merk ik veel gemopper over dat er veel fout gaat en dat het niet meer zoals vroeger is. Maar de belastingmoraal verandert en de manier waarop wij werken verandert ook. We moeten ons nadrukkelijk uitspreken, ook richting politiek, over de problemen waar we tegenaan lopen. Zo bouwen we samen een krachtige organisatie waar iedereen trots op is.' Ine Meulendijks, die vroeger langdurig bij de Belastingdienst en het ministerie werkte, lang weg was en nu weer terug is, vertelt over de tijd dat Willem Vermeend staatssecretaris van Financiën was en Dirk Witteveen als dg-FZ. 'Allebei mensen die veel wisten van de inhoud. Maar de mensen die nu de leiding hebben, zijn vaak bestuurskundigen, geen fiscalisten.' Zij merkt dat haar huidige manager niet over de inhoud wil praten, maar over het proces.

Horizontaal toezicht

Stevens zegt: 'De inspecteur regelt de aanslag. Punt. Regel die aanslag dan! Laat je niet degraderen tot een verlengstuk van de computer. Het freies Ermessen van de inspecteur is een van de kroonjuwelen van de dienst. Je laat je toch niet zeggen dat iets niet goed is door een manager die inhoudelijk van toeten noch blazen weet.' Hij noemt het belang van rechtsbedeling. 'Zorg dat je het recht bedeeft zoals dat hoort. Toon mededogen waar dat nodig is. Het stand-

Menno Snel

punt dat je wettelijk moet innemen, kan pijn doen aan je hart. Dat kun je best laten merken en waar mogelijk de consequenties verzachten. Misschien kun je oplossingen aandragen. Misschien kan de belastingplichtige een hardheidsclausule uitproberen, of naar de verzoekschriftencommissie gaan.'

Hij vertelt dat hij het heel goed vindt dat de Belastingdienst in zijn goede jaren de kracht had om een paradigmashift toe te passen met horizontaal toezicht en durfde te gaan varen op een vertrouwensbasis. Hij verwijst ook naar Piet Hein Donner, die bij zijn recente afscheid van de Raad van State zei dat je ervan uit moet gaan dat mensen en bedrijven het goede willen doen. Het probleem rond horizontaal toezicht is volgens Stevens dat je niet eenzijdig het een of het ander moet kiezen. Niet alleen vertrouwen, maar ook controleren. Hij spreekt over 'vertizontaal', horizontaal waar het kan, verticaal waar het moet.

Aan het einde van zijn optreden wil hij een jongere uitnodigen voor een constructief slotwoord. Christien Hoebbergen neemt deze handschoen op. Zij zegt: 'Ik heb een positief verhaal. Ik werk bij coördinatiegroep verrekenprijzen. Ik heb hiervoor al op veel plekken gewerkt, in het bedrijfsleven en in de advieswereld. Maar ik heb nog nooit zo'n leuke baan gehad als nu.'

Vooraf ingevulde aangifte

Menno Snel, de staatssecretaris van Financiën, vertelt over zijn eerste 150 dagen als staatssecretaris. Maar eerst staat hij stil bij het thema van het symposium, de Januskop van Belastingen. Snel was ooit lid van het herendispuit Janus in Groningen. 'Janus was een belangrijk god, zonder Janus

kwamen de gebeden nooit in het godenrijk. Janus komt van janu, de deur. Zoals januari, de deur van het nieuwe jaar. Janus is de god van het begin, gericht op de toekomst, en de god van het einde.' Snel stelt dat een Januskop destijds – in tegenstelling tot nu – niets negatiefs was. Ook de Belastingdienst moet terugkijken en vooruitblikken. 'We moeten de lessen uit het verleden leren om onze blik op de toekomst helder te krijgen.'

Snel wijst erop dat alleen zaken die afwijken van het normale nieuwswaardig zijn. 'Als we in de media staan is er iets aan de hand, maar het meeste gaat hartstikke goed. We mogen trots zijn op het werk dat we leveren.' Als voorbeeld noemt hij een actueel onderwerp, de aangiftecampagne. Zo'n 8 miljoen Nederlanders hoeven bijna niets meer te doen aan hun aangifte, dankzij de vooraf ingevulde aangifte. 'De Belastingdienst is het voorbeeld van een overheid die burgers en bedrijven uitstekende service levert. Miljoenen gegevens worden nagenoeg foutloos verwerkt in de vooraf ingevulde aangifte.' Om een idee te geven van de hoeveelheid gegevens; het betreft

200.000 buitenlandse spaartegoeden, de waarde van 5 miljoen huizen, de hoogte van 9 miljoen hypotheekschulden, de opbouw van 24 miljoen lonen en pensioenen, en bijna 50 miljoen bankrekeningen. 'Dat is een prestatie van jewelste, waar ik als staatssecretaris enorm trots op ben.'

De Belastingdienst zit in lastig vaarwater, erkent Snel. Steeds nieuwe wensen van de politiek, die uitgerold worden over de dienst, de toeslagen die de dienst uitkeert en daarnaast nog bezuinigingen die zijn opgelegd. Desondanks: 'Er gaan bij de Belastingdienst ontzettend veel zaken ontzettend goed. Dat is de eerste ervaring.'

Erik Rutten neemt het eerste exemplaar in ontvangst van het boekje "Vertrouwen in de toekomst; vertrouwen in elkaar" van Leo Stevens.

Ruimte voor fouten

Snels tweede ervaring in de afgelopen 150 dagen betreft het personeel van de dienst. 'De medewerkers maken het succes mogelijk.' Na diverse werkbezoeken is zijn beeld dat vrijwel overal met plezier gewerkt wordt, met hart voor de zaak en met liefde voor de publieke taak. 'Mensen zijn het echte kapitaal van de dienst, niet de techniek van de ict-systemen, maar het personeelsbestand en de diversiteit daarvan.' Hij wijst erop dat de dienst misschien moet waken voor verkramping. 'Een instelling onder vuur heeft de neiging om te bekribbelen op lef en initiatief en creativiteit. Maar waar gehakt wordt, vallen spaanders. Waar mensen werken worden fouten gemaakt. Die ruimte moet blijven bestaan. Dat is de derde ervaring: die boodschap blijf ik herhalen.'

Snel, sinds zijn studietijd fan van FC Groningen, vertelt over het paasweekend. Hij was met zijn broers en hun gezinnen bij de wedstrijd tussen FC Groningen en Ajax. Ajax won weliswaar, maar Snel roemt het spel van FC Groningen, dat in de eerste helft met 1-0 voor stond. 'Dit seizoen loopt voor 'de trots van het noorden' niet echt op rolletjes. Met Pasen was het anders, met goed teamspel, de bereidheid om te vechten voor elkaar, met individuele kwaliteit en goede samenwerking. Met name in de eerste helft was de kracht van het collectief duidelijk: met een sterk team en een goed plan.' Zelf voetbalt Snel ook, 's winters in een zaaltje van Financiën. Daar is hij centrumverdediger, maar in zijn werk ziet hij zich meer als een playercoach die de opstelling en de strategie bepaalt. En die behalen vaak goede resultaten, laat hij zien met voorbeelden van Liverpool, Glasgow Rangers en Chelsea. 'Winnen doe je niet in je eentje, kampioenen

word je alleen als iedereen meedoet en als alles klopt. Wij hebben alles en iedereen nodig om van de komende tijd een succes te maken. En als het mis gaat, leren we van onze fouten. Laten we dat leren van de god Janus.'

Aprilbrief

Snel gaat ook in op de aprilbrief, die hij eind april aan de Tweede Kamer zal sturen. 'Ik licht een tipje van de sluier op.' Snel zal schrijven dat de veranderingsrichting die door een vorige staatssecretaris is ingeslagen de juiste richting is. 'De algemene les is dat de koers goed is.'

Een belangrijke boodschap in de brief zal zijn dat de dienst moet blijven investeren in personeel. 'Daarvoor heb ik de ruimte en de mogelijkheden, ook financieel.' Nieuwe tijden vragen nieuwe vaardigheden en nieuwe kwaliteiten, aldus Snel. Hij wijst erop dat veel ervaren mensen als gevolg van de vertrekregeling de dienst gaan verlaten en dat de werving van goed gekwalificeerd personeel de komende tijd centraal staat.

Tweede punt in de aprilbrief, aldus Snel: 'De dienst draait op vele softwaresystemen, applicaties waarvan meer dan de helft achterstallig onderhoud heeft. Dit moet snel worden weggewerkt, want de inning van belastingen en accijnzen moet te allen tijde doorgaan.' Tegelijkertijd wil Snel de ict slimmer maken, om met datagestuurd toezicht fraude beter te kunnen opsporen. Ten aanzien van het contact met belastingbetalers merkt Snel op dat zij 'een gevoel van service' moet krijgen, net als bij de vooraf ingevulde aangifte. Kortom, nieuw personeel met nieuwe vaardigheden, wegwerken van achterstallig onderhoud, slimmere ict en betere beheersing van de Belastingdienst, die elementen zullen

centraal staan in de brief die pas openbaar is zodra hij gestuurd is naar de Tweede Kamer. 'En nog een belangrijke boodschap: als we de dienst succesvol willen moderniseren, moeten we accepteren dat we niet alles tegelijk kunnen.' Snel tegen de zaal: 'U hebt de laatste jaren al genoeg wisselingen meegemaakt.' Hij pleit voor realistische ambities en een lange adem.

Aan het einde van zijn betoog komt Snel terug op de Januskop. Niet Janus als de godheid die het nieuwe begin markeert, wel de Januskop in de klassieke zin; een blik gericht op het verleden om daarvan te leren, en een blik op de toekomst. 'Een mooie toekomst, voortbouwend op het goede fundament van de dienst, want ontzettend veel van ons werk gaat ontzettend goed.'

Eerste exemplaar

De behoefte aan rechtsstatelijkheid, magistratelijheid en ethiek is vanmiddag wel aangetoond door onze sprekers, stelt dagvoorzitter Frederieke Damme tot slot. 'Koele solidariteit als basis voor sociale rechtvaardigheid, zie de burger niet als tegenstander en zorg voor fair play. En ja, er is ook behoefte aan ethiek in de belastingadvieswereld, maar wel in wederkerigheid.'

Ze geeft het woord aan Wilma Kamminga, voorzitter van de VHMf-symposiumcommissie.

Kamminga vraagt applaus voor de leden van de commissie, Corinda Jacobs-De Winter, Paul Gunnewijk, Thijs Hellegers en Paul Soomers. Ze vertelt over de overweldigende belangstelling voor het symposium; lang niet alle belangstellenden konden het symposium bijwonen.

Kamminga vertelt dat ze aan Leo Stevens vroeg of hij het speelveld van belastingenheffing en dilemma's op een begrijpelijke manier kon verwoorden. Ze verwachtte een paar Aviertjes, maar Stevens kwam met wel 60 Aviertjes over de brug. Kamminga: 'Zo mooi geordend dat je het prima zo aan iedereen kunt geven, managers, data-analisten, adviseurs, misschien ook aan studenten op universiteiten en hogescholen.' Uiteindelijk heeft dit geleid tot het boekje 'Vertrouwen in de toekomst; vertrouwen in elkaar', met als ondertitel 'Persoonlijke reflecties op belastingheffing in turbulente omstandigheden'. Kamminga nodigt Stevens uit op het podium om het eerste exemplaar van het boekje uit te reiken aan Erik Rutten, die eerder die dag aftrad. Stevens zegt: 'Erik, we wisselden vaak van gedachten over wat goed was voor de dienst en zijn mensen. Dan kreeg ik altijd nieuwe inspiratie en merkte ik: we hebben het over fiscaaltechnische problemen, maar ik praat met iemand die dat beleeft vanuit het perspectief van de mensen die met hart en ziel bij de Belastingdienst werken. Namens iedereen die meegewerkt heeft aan dit symposium overhandig ik jou dit eerste exemplaar. We hebben een fan-

tastische dienst, met zulke getalenteerde mensen. Laten we hen de kans geven de uitdaging van de toekomst aan te gaan.' Diezelfde middag, na afloop van het VHMf-symposium, staat het boekje ook online.

Toezichthouder? VHMf!

Stevens vraagt Rutten vervolgens om een exemplaar van het boekje te overhandigen aan de staatssecretaris. Rutten zegt: 'Ik ben vandaag zo in het zonnetje gezet. Vanmorgen heb ik het erelidmaatschap van onze vereniging mogen ontvangen. En vanmiddag het eerste exemplaar van zo'n mooi boekje, met de Minerva van de VHMf voorop.' Tot slot, net voordat Kamminga de aanwezigen uitnodigt voor de borrel, spreekt Rutten staatssecretaris Snel toe. 'Beste Menno, je had het over de vooraf ingevulde aangifte. En nu moeten we naar voldoening op aangifte.'

Applaus vanuit de zaal. Rutten: 'En zorg nou eens voor een fatsoenlijke cao voor onze mensen.' Opnieuw applaus. Tot slot gaat Rutten nog even in op de toezichthouder voor de Belastingdienst, waar Stevens eerder die middag voor pleitte. 'Die toezichthouder is er al, vanaf 1873. Dat is de VHMf.' Tegen Snel: 'Je ziet hoe belangrijk dit is, dus zorg dat we dit nog heel veel jaren kunnen doen. Wij willen de Belastingdienst beter maken.'

Ledenadministratie VHMF

Ingeval van: - Adreswijziging
- Wijziging kantoor
- Naar postactief
- Aanmelding/opzegging lidmaatschap,

wordt u verzocht van dit formulier gebruik te maken. Leden die hun actieve loopbaan beëindigen kunnen hun lidmaatschap omzetten in een postactief lidmaatschap tegen een gereduceerde contributie.

Opsturen naar:
Ledenadministratie VHMF
De Meent 9
6921 SE Duiven

of liever naar:
ledenadministratie@vhmf.nl

Titel: _____

Naam en voorletters: _____ Roepnaam _____ m/v

SAP-nummer _____ Geboortedatum _____

Huisadres: _____

Postcode/Woonplaats: _____

In dienst van (Min. / regio / kantoor): _____

Kantooradres: _____

Postcode/Woonplaats kantoor: _____

Telefoon privé: _____ Telefoon kantoor: _____

Privé e-mailadres: _____

Extern e-mailadres kantoor: _____

Reden mutatie (aankruisen)

0 Nieuw lid M.i.v.: _____ *(Ondertekenen)

0 Adreswijziging: M.i.v.: _____

0 Postactief lid: M.i.v.: _____

0 Buitengewoon lid: M.i.v.: _____

0 Beëindiging lidmaatschap M.i.v.: _____

0 Wijziging eenheid M.i.v.: _____

- Opzegging dient schriftelijk of per E-mail vóór aanvang van het nieuwe kalenderjaar te geschieden. Zonder opzegging eindigt het lidmaatschap niet automatisch bij ontslag of pensionering. Bij opzegging gedurende het jaar blijft de contributie over het lopende jaar volledig verschuldigd.
- De contributie per 1 januari 2018 bedraagt € 15,30 per maand voor actieve leden en € 91,80 per jaar voor postactieve leden. Als u nog in loondienst bent, kunt u voor de contributie gebruik maken van de IKAP-regeling.
- Hij/zij draagt zorg voor de centrale inning van de contributie via P-Direkt. Hem/Haar is bekend dat deze inhouding via de salarisadministratie in SAP ook bekend is bij het dienstonderdeel waar hij/zij werkzaam is.

Datum, _____

Handtekening, _____

